

Azərbaycan iqlimin dostu olmaq yolundadır

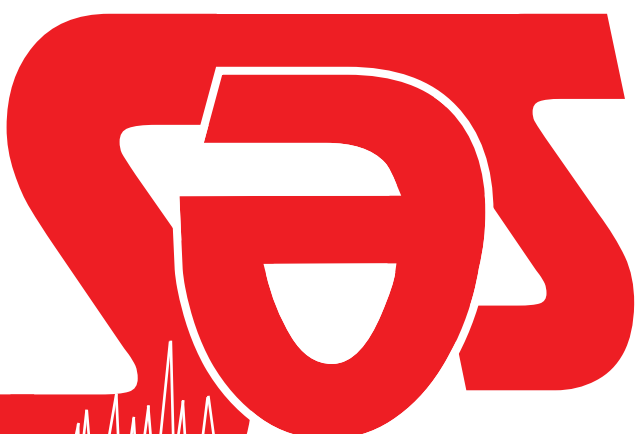

4

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

№ 163 (7088)

7 sentyabr 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Azərbaycan - nüfuz və söz sahibi

5

Hayların səhv addımlarının nəticəsi olan FIASKO

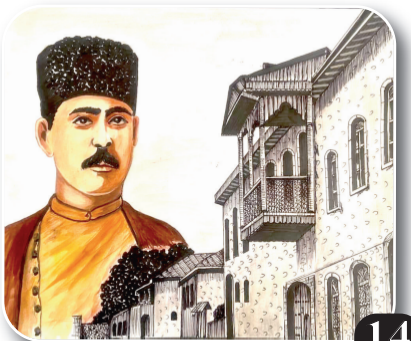
13

Fransa BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlüyündən çıxarılır

9

SADIQCAN: Qafqazın birinci tarzəni

14

Elimizin toy kimi bir adəti vardı...

10

Jurnalist həmrəyliyi

Sentyabrın 8-i Jurnalistlərin Beynəlxalq Həmrəyliyi Günüdür. Bu gün 1958-ci ildən etibarən, qeyd edilir. Həmin il Beynəlxalq Jurnalistlər Təşkilatının Buxarestdə keçirilmiş IV Konqresində bununla bağlı qərar qəbul olunmuşdur.

8 Sentyabr
JURNALİSTLƏRİN BEYNƏLXALQ
HƏMRƏYLİYİ GÜNÜ

7

"Qızıl top"a əsas namizədlər kimlərdir?

16

Azərbaycan - İtaliya əməkdaşlığında yeni istiqamətlər

beynəlxalq aləmdə yüksək nüfuzunun, etibarlı tərəfdaş statusunun, regionun aparıcı aktoru olmasının əyani təzahürü, eyni zamanda, Avropanın enerji təhlükəsizliyinə verdiyi əhəmiyyətli töhfənin beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilməsidir.

Xatırladaq ki, dövlətimizin başçısının 2022-ci ildə keçirilən Forumdakı çıxışı və xarici media nümayəndələrinin suallarına verdiyi ətraflı cavablar Forum iştirakçılarının böyük marağına səbəb olmuşdu. 1965-ci ildən fəaliyyət göstərən "The European House - Ambrosetti" İtaliyanın idarəetmə-məsləhət xidməti sahəsində aparıcı beyin mərkəzi hesab olunur. O, Mərkəzi Avropa və onun hüduqlarından kənarında ofislərə və geniş tərəfdaşlıq şəbəkəsinə malikdir. Dünyanın beyin mərkəzləri ilə bağlı aparıcı reytinglərə əsasən İtaliyada birinci və Avropada ilk onluqda qərarlaşan "The European House - Ambrosetti" İtaliya və Avropa şirkətləri üçün əhəmiyyət daşıyan məsələlərin müzakirə olunduğu forumlar, müxtəlif tədbirlər keçirərək İtaliyanın şirkətlərinin global tərəfdaşları ilə əlaqələrinin yaradılmasına, eyni zamanda, əməkdaşlığın təşviqinə xidmət edir.

"İTALIYA AZƏRBAYCANIN DÜNYADA BİR NÖMRƏLİ TİCARƏT TƏRƏFDAŞIDIR"

"Uzun illərdir ki, Azərbaycan və İtaliya strateji tərəfdaş olaraq fəaliyyət göstərir və müvafiq bəyannamə 10 il bundan qabaq qəbul edilmişdir. Bizim əlaqələrimiz bütün sahələri əhatə edir, müntəzəm siyasi təmaslarımız var". Bu sözləri Prezident İlham Əliyev Beynəlxalq Çernobbio Forumunda "Yeni geosiyasi şəraitdə Azərbaycanın rolu" adlı sessiyada çıxışı zamanı söyləyib. Bu səfərin 2020-ci ildən bəri onun İtaliyaya üçüncü səfəri olduğunu və 2018-ci ildə Prezident Mattarellanın Azərbaycanda səfəri-

Azərbaycan üçün mühüm tərəfdaşlardan birinə çevrilən İtaliya ilə münasibətlər mükəmməl hüquqi bazaya malikdir və ikitərəfli əməkdaşlıq çoxşaxəlidir. Son illərdə ölkələrimiz arasında bütün istiqamətlərdə, o cümlədən, siyasi-iqtisadi, ticarət, qanunvericilik, mədəniyyət, elm-təhsil sahələrində nailiyyətlər əldə olunub. Ölkə başçılarının qarşılıqlı rəsmi səfərləri mövcud münasibətlərin inkişafını daha da yüksəltdi.

Asiya ilə Avropanın kəsişdiyi məkanda yerləşən Azərbaycan İtaliya ilə münasibətlərini yeni geosiyasi çağırışlar fonunda strateji tərəfdaş ölkə olaraq yüksəklən xətlə inkişaf etdirir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İtaliya Respublikasının Prezidenti Sercio Mattarellanın dəvəti ilə sentyabrın 4-də Romaya işgüzar səfəri əlaqələrin dərinləş-

Prezident İlham Əliyev: "Azərbaycan və İtaliya uzun illərdir strateji tərəfdaş olaraq fəaliyyət göstərir"

məsində müstəsna qaldır.

Sentyabrın 5-də Romada Azərbaycan ilə İtaliya arasında imzalanmış sənədlər müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıqda yeni perspektivlər vəd edir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və İtaliya Respublikasının Nazirlər Şurasının sədri Ciorcia Meloninin iştirakı ilə mübadiləsi mərasimi olub. "Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə İtaliya Respublikasının "Eni S.P.A" şirkəti arasında bioyanacaq və bioxammal sahəsində Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə İtaliya Respublikasının "Eni S.P.A" şirkəti arasında enerji təchizatı təhlükəsizliyi məqsədilə hasilat və midstrim sahəsində neft-qaz layihələri üzrə əməkdaşlıq haqqında Anlaşma

Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti ilə İtaliya Respublikasının "Eni S.P.A" şirkəti arasında enerji keçidi və istixana qazlarının azaldılması sahəsində Anlaşma Memorandumu" və s. imzalanıb.

ÖLKƏMİZİN YÜKSƏK BEYNƏLXALQ NÜFUZUNUN NÖVBƏTİ TƏZAHÜRÜ

Məlum olduğu kimi, İtaliyanın Çernobbio şəhərində "The European House - Ambrosetti" beyin mərkəzi tərəfindən Beynəlxalq Forum keçirilir. Prezident İlham Əliyevin Çernobbio Forumunda əsas qonaq qismində iştirakı ölkəmizin yüksək beynəlxalq nüfuzunun növbəti təzahürüdür. Prezident İlham Əliyevin bu mötəbər Forumda əsas qonaq kimi iştirakı ölkəmizin

ni xatırladan dövlətimizin başçısı qeyd edib: "Bizim yüksək səviyyəli təmaslarımız onu nümayiş etdirir ki, biz çox yaxın tərəfdaşlarıq".

İtaliya Azərbaycanın əsas ticarət tərəfdaşdır və iki ölkə arasında möhkəm ticarət əlaqələri yeni geosiyasi çağırışlar fonunda bu regionda potensial təsirin xüsusi çəkisi ilə güclənir. Ölkələrimiz arasında güclü əlaqələrin olduğu, üç ay əvvəl Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Bakıda İtaliyanın müdafiə naziri Quido Krosetto, bu ölkənin xarici işlər və beynəlxalq əməkdaşlıq nazirinin müavini Edmondo Çirielli ilə görüşü əlaqələrin qarşılıqlı etimad əsasında qurulduğunu təzahürüdür. "İtaliya Azərbaycanın dünyada bir nömrəli ticarət tərəfdaşdır", - deyən Prezident İlham Əliyev bildirib ki, ötən il bizim ticarət dövriyyəmiş 16 milyard ABŞ dollarına bərabər olmuşdur və əlaqələrimizin genişlənməsi üçün potensial yalnız enerji sektoru üzrə deyil, digər sektorlar üzrə də mövcuddur.

Ardı Səh. 3

Əvvəli-Səh-2

"Azərbaycan İtaliyanın bir nömrəli neft və iki nömrəli qaz təchizatçısıdır. Bu, bizim əməkdaşlığımızın mühüm sahəsini təşkil edir", - deyərək dövlətimizin başçısı əlavə edib. Son illərdə də ölkələrimiz arasında siyasi, iqtisadi və enerji təhlükəsizliyi sahələrində böyük uğurlara imza atılıb. 2021-ci ildə Azərbaycan TAP qaz kəməri ilə İtaliyaya 7 milyard kubmetrə yaxın qaz nəql edib, bununla da Azərbaycan İtaliyanın qaz bazasında üçüncü tərəfdaş olub.

"ÖLKƏLƏRİN MİLLİ TƏHLÜKƏSİZLİYİ ENERJİ TƏHLÜKƏSİZLİYİ İLƏ SİX BAĞLIDIR"

Cənub Qaz Dəhlizi Azərbaycan və İtaliyanın enerji sahəsində tərəfdaşlığına zəmindir. Cənub Qaz dəhlizi müxtəlif ölkələrdən ibarət geniş bir qrupun birgə səyləri nəticəsində ərsəyə gələn çox əhəmiyyətli nailiyyətdir. Onu da qeyd edək ki, İtaliya Azərbaycan iqtisadiyyatının şaxələndirilməsində çox önəmli rol oynayır və xüsusilə də, neft sənayesinin inkişafına təkan verir. İtaliyanın 100-dən çox şirkəti hazırda Azərbaycanda fəaliyyət göstərir. İstər dizayndan turizmə, istər aqrar sənayeden yaşıl texnologiyaya və istərsə də nəqliyyatdan logistika qədər hər bir sahədə Azərbaycanda italyanlar fəaliyyət göstərir. Cənub Qaz Dəhlizi və onun tərkib hissəsi olan Trans-Adriatik qaz boru kəməri (TAP) ikitərəfli enerji əməkdaşlığını və İtaliyanın enerji təhlükəsizliyini möhkəmləndirən vacib amildir. "Enerji təchizatı bu gün onu açıq şəkildə nümayiş etdirir ki, ölkələrin milli təhlükəsizliyi enerji təhlükəsizliyi ilə sıx bağlıdır", - deyən Prezident bildirib ki, Azərbaycandan İtaliyaya uzanan 3500 kilometrlik Cənub Qaz Dəhlizi bu gün 10 ölkənin enerji təhlükəsizliyini təmin edir: "Bu gün 10 ölkə Azərbaycandan qaz alır və bu ölkələrin yeddisi Avropa İttifaqının üzvüdür. Bu səbəbdən Avropa Komissiyası Azərbaycanı Ümumavropa qaz təchizatçısı və etibarlı tərəfdaşı adlandırır". Qeyd edək ki, ölkəmizlə Avropa İttifaqı arasında əldə edilən razılaşmaya əsasən, 2027-ci ilə qədər Azərbaycan qazının tədarükü ildə azı 20 milyard kubmetrə çatmalıdır. Təbii ki, bu həcm Avropaya çatdırılmasında Cənub Qaz Dəhlizinin bir hissəsi olan TAP da mühüm rol oynayacaq. İndiyədək TAP-la Avropaya təxminən 26 milyard kubmetr təbii qaz nəql edilib. TANAP boru kəməri ilə Türkiyə sərhədində birləşən TAP boru kəməri Yunanıstanın şimalına, Albaniyaya, daha sonra Adriatik dənizindən keçməklə İtaliyanın Apuliyaya regionu sahillərinə çatır. Qaz boru kəməri texniki nöqtəyi-nəzərdən obyektiv və əsaslı töhfə olmaqla yanaşı, xəttin keçdiyi bütün ölkələrin maraqlarını birləşdirən siyasi infrastrukturunu təmsil edir.

AZƏRBAYCAN İLƏ İTALİYA

Azərbaycan - İtaliya əməkdaşlığında yeni istiqamətlər

ARASINDA TƏBİİ KÖRPÜ

Azərbaycan və İtaliya əməkdaşlığının şaxələndirilməsinin əsas göstəricilərindən biri də Azərbaycanda fəaliyyət göstərən İtaliya-Azərbaycan Universitetidir. Çıxışı zamanı İtaliyanın beş aparıcı universitetinin Azərbaycanda olan tərəf müqabiləri ilə birgə təhsil ocağı təsis etdiklərini xatırladan dövlətimizin başçısı bildirib ki, orada təhsil almağa başlayacaq tələbələr Azərbaycan ilə İtaliya arasında təbii körpü rolunu oynayacaqlar: "Onlar italyan dilini daha səlis biləcəklər. İtaliyanın tarixi irsini və mədəniyyətini də daha dərinləndirəcəklər". Bakıda yerləşən İtaliya-Azərbaycan Universiteti üzrə əməkdaşlıq çərçivəsində Azərbaycanın ADA Universiteti ilə İtaliyanın beş aparıcı ali təhsil müəssisəsi - Luiss Guido Carli Universiteti, Romanın Sapienza Universiteti, Turin Politeknik Universiteti, Alma Mater Bolonya Universiteti və Milan Politeknik Universiteti arasında akademik əməkdaşlığa dair sazişlər imzalanıb.

"SÜLH DANISIQLARI İLƏ BAĞLI AZƏRBAYCANIN İRƏLİ SÜRDÜYÜ BU TƏŞƏBBÜS SÜLH SAZISIĞININ İMZALANMASI İLƏ NƏTİCƏLƏNƏCƏK"

Dövlətimizin başçısı çıxışında Azərbaycanın təkcə Qafqazda deyil, daha geniş coğrafiyada Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinin bərpası başlıca

İtaliyanın "Ansaldo Energia" şirkətinin baş icraçı direktoru Fabrizio Fabbri ilə görüşüb. Söhbət zamanı "Ansaldo Energia" şirkətinin hazırda Mingəçevirdə Azərbaycanın ən böyük İstilik Elektrik Stansiyasının yenidən qurulmasında iştirakı məmnunluqla qeyd olundu. Orada 1280 meqavat gücündə yeni tikilən stansiya üçün "Ansaldo Energia" şirkəti tərəfindən istehsal olunan dörd ədəd qaz turbininin Azərbaycana gətirilərək quraşdırılmaqda olduğu vurğulandı. Bildirildi ki, layihənin bu ilin sonunda və ya gələn ilin əvvəlində yekunlaşdırılması nəzərdə tutulur.

Görüşdə "Ansaldo Energia" şirkəti ilə, o cümlədən yaşıl enerji sahəsində fəaliyyətin həyata keçirilməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı. Qeyd olundu ki, bu şirkət Azərbaycanın enerji sisteminin təkmilləşdirilməsində iştirakda çox maraqlıdır. Bu xüsusda, şirkətin "AzərEnerji" ASC ilə əməkdaşlıq etmək niyyətində olduğu vurğulandı.

Həmin günü Prezident İlham Əliyev İtaliyanın Çernobbio şəhərində Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının investisiya naziri, Azərbaycan Respublikası ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı arasında Hökumətlərarası Müştərək Komissiyanın həmsədri Xalid bin Əbdüləziz Əl-Falih ilə görüşüb. Xalid bin Əbdüləziz Əl-Falih Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Ali rəhbərliyinin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Ali rəhbərliyinə çatdırmağı xahiş etdi. Xalid bin Əbdüləziz Əl-Falih Azərbaycana səfərlərini və dövlətimizin başçısı ilə görüşlərini məmnunluqla xatırladı.

Söhbət zamanı iki ölkə arasında xüsusilə enerji sektorunda əməkdaşlıq məsələləri, o cümlədən Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "Acwa Power" şirkətinin fəaliyyəti müzakirə olundu. Hazırda Azərbaycanda və regionda ən böyük külək enerjisi stansiyasının tikintisinin davam etdirildiyi qeyd olundu, gələn ilin sonunda həmin stansiyanın istifadəyə verilməyi bildirildi. "Acwa Power" şirkəti ilə Azərbaycanın Energetika Nazirliyi arasında ölkəmizdə ilk dəfə 200 MVa saxlama güclərinin yaradılması ilə bağlı razılaşmaya uyğun olaraq birgə fəaliyyətin həyata keçirildiyi vurğulandı, bu işlərin COP29-dək başa çatdırılmasının nəzərdə tutulduğu qeyd edildi.

Zümrüd BAYRAMOVA

amil olduğunu bildirib: "Otuz il ərzində bizim beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazimiz Ermənistanın işğalı altında olmuşdur". Dövlətimizin başçısı xatırladı ki, beynəlxalq təşkilatların, o cümlədən BMT Təhlükəsizlik Şurasının mütləq icra edilməli olan dörd qətnaməsinin olmasına baxmayaraq, bu işğal davam edirdi. ATƏT-in bu məsələ ilə məşğul olması üçün xüsusi qrup təsis etdiyini deyən dövlətimizin başçısı 28 il ərzində həmin qrupun sıfır nəticə hasil etdiyini vurğulayıb.

"Biz Cənubi Qafqazda sülhə nail ola bilərik və bu gün Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh istiqamətində aparılan danışıqlarda görürük ki, bu mümkündür", - deyən Prezident İlham Əliyev sülh müqaviləsinin mətninin təqribən 80 faizinin artıq razılaşdırıldığını vurğulayıb: "Artıq sərhədin delimitasiyası prosesinə, hətta demarkasiyasına nail olmuşuq. Bəli, bu, kiçik bir addımdır. On üç kilometrlik hissə demarkasiya edilib. Bizim Ermənistanla 1000 kilometrlik sərhədimiz var. Ancaq bu, düzgün istiqamətdə atılmış addımdır və ümid edirik ki, sülh danışıqları ilə bağlı Azərbaycanın irəli sürdüyü bu təşəbbüs sülh sazişinin imzalanması ilə nəticələnecek".

Əlbəttə ki, Azərbaycan və İtaliya yüksək səviyyədə dialoqun inkişaf etdirilməsində maraqlıdır. Möhkəm təməllər üzərində qurulan Azərbaycan-İtaliya əlaqələri rəsmi səfərlər zamanı daha da möhkəmlənir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 6-da Çernobbio şəhərində

Azərbaycan iqlimin dostu olmaq yolundadır

AZERBAIJAN COP29 HOST

BMT İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) ərəfasində təşkil edilən "İqlim şəffaflığı sahəsində Yüksək səviyyəli dialoq"da BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının icraçı katibi Simon Stiell dövlətləri iki illik iqlim dəyişikliyi hesabatını təqdim etməyə çağırıb. O bildirib ki, beynəlxalq iqlim planları hazırlanmalıdır, çünki Paris Sazişinin əsas tələblərindən biri də budur:

"BMT hər zaman bu istiqamətdə istənilən dövlətə kömək etməyə hazırdır. Bu iqlim dəyişmələri ilə bağlı aparılan proseslərin şəffaflığı üçün olduqca vacibdir. İqlim Şəffaflığı üzrə Bakı Qlobal Platformasının işə salınmasını alqışlayıram. Bakı COP29-ə uğurlar arzulayıram. Bu, Azərbaycan üçün də çox yaxşı, əvəzolunmaz fürsətdir. Daha yaxşı iqlim üçün bu fürsətdən istifadə etməyinizi arzulayıram. COP29 çərçivəsində Azərbaycanın təşəbbüsü ilə yaradılan İqlim Şəffaflığı üzrə Bakı Qlobal Platformasının qlobal əhəmiyyəti qabardıla və Azərbaycanın artıq qlobal məsələlərin həllində əsas ölkələrdən biri olduğu qeyd edilməlidir".

Qeyd edək ki, sentyabrın 3-də BMT-nin İqlim Dəyişiklikləri üzrə Çərçivə Konvensiyasının (COP29) 29-cu sessiyasının sədri kimi

Azərbaycan "Bakı Qlobal İqlim Şəffaflıq Platforması"nı təqdim edib. Bu platforma dünyada iqlim şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə atılan addımlarda şəffaflığın təmin olunması üçün qlobal cəmiyyəti bir araya gətirəcək. "COP29 sədri olaraq vəzifəmiz iqlim dəyişikliyi üzrə danışıqlar prosesində bütün iştirakçıları dəstəkləməkdir. Son vaxtlar biz ada dövlətlərini, o cümlədən, ən iri olanı - Avstraliyanı ziyarət etdik. Kiçik dövlətlərin, xüsusilə Andorra və Qayana kimi ölkələrin maraqlarını da nəzərə alırıq. Platformanın məqsədi iqlim dəyişikliyi ilə bağlı tədbirlər haqqında hesabatların şəffaflığını artırmaqdır", - COP29 prezidenti Muxtar Babayev belə deyib.

Onun fikrincə, yalnız şəffaflıq məqsədlərinin kollektiv təsdiqlənməsi və iki illik şəffaflıq hesabatları

rının (BTR) vaxtında təqdim edilməsi ilə irəliləyiş mümkündür. Azərbaycan COP29-da ikiillik BTR hesabatını təqdim edəcək. Bu yolla Azərbaycan Paris Sazişinin Genişləndirilmiş Şəffaflıq Sistemində ümumi iştirakın artırılmasını məqsəd qoyur. COP29 sədrleri gələcək nəsillər üçün iqlim fəaliyyətlərinin şəffaflığını gücləndirmək məqsədini daşıyırlar. Bu çərçivədə, inklüzivliyi təmin etmək üçün tərəfdaşlarla birlikdə müxtəlif coğrafi bölgələrdə BTR hazırlığı üzrə seminarlar təşkil ediləcək. Azərbaycan 25 sentyabr 2024-cü il tarixində BMT-nin 79-cu Baş Assambleyasında qlobal iqlim şəffaflığı üzrə yüksək səviyyəli dialoq təşkil ediləcək.

BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının (COP29) Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası bu ilin noyabrında Azərbaycanda keçiriləcək. Bununla bağlı qərar ötən il dekabrın 11-də Dubayda keçirilən COP28 plenar iclasında qəbul edilib. İki həftə ərzində dünyanın mərkəzinə çevrilən Bakı 70-80 minə yaxın xarici qonaq qəbul edəcək. Qeyd edək ki, Azərbaycanın ən irimiqyaslı beynəlxalq tədbiri 8 min nəfərə yaxın qonağın qəbul edildiyi Avropa Oyunları olub. Məhz buna görə COP29, ölkə tarixində keçiriləcək ən böyük tədbir kimi xarakterizə olunur. Bu, həm ölkəmizin beynəlxalq arenada adının təkrar duyulması baxımından, həm də turizm potensialının artması, yerli, regional və beynəlxalq miqyasda kapitalın gözlənilməsi baxımından olduqca faydalı olacaq.

Qeyd edək ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyası 1992-ci ilin iyununda Rio-de-Janeyroda keçirilən Yer Sammitində insanın iqlim sistemində təhlükəli müdaxiləsinin qarşısını almaq üçün imzalanmış sazişdir. "COP" (Conference of Parties) abbreviaturası İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının icrasına nəzarət edən ən yüksək qanunverici orqan olan "Tərəflərin Konfransı" mənasını verir. Konvensiyada 198 ölkə iştirak edir. Tərəflər başqa cür razılaşırmır

sa, COP hər il keçirilir. İlk COP tədbiri 1995-ci ilin martında Berlində baş tutdu və onun katibliyi Bonnda yerləşir.

COP-un missiyası konvensiyadan irəli gələn tələblərin, tövsiyələrin icrasına nəzarət etməkdir. Bu tələblər əsasən qlobal istiləşmə tempini sənəkləmək, qlobal istiləşməyə məruz qalan ərazilərin adaptasiyasına dəstək olmaq və 2050-ci ilə qədər "0" emissiyaya nail olmaqdır. Hər il keçirilən konfransa (COP) rəhbərlik və ev sahibliyi BMT-nin 5 regional qrupunu təmsil edən 198 ölkənin səsverməsi ilə seçilir. Bunlar Afrika ölkələri, Asiya ölkələri, Latin Amerikası və Karib ölkələri, Mərkəzi və Şərqi Avropa ölkələri, Qərbi Avropa və digər ölkələrdir.

28-ci konfrans 2023-cü ilin 30 Noyabr-12 Dekabr tarixlərində Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Dubay şəhərində keçirilib. Konfransda dünyanın 195 ölkəsindən təxminən 97 min nəfərdən çox nümayəndə heyəti iştirak etdi. Qeyd edək ki, Azərbaycan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasına tərəf olmaqla qlobal iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizəyə qoşulub. Konvensiyanın ali məqsədi iqlim sistemində insanlar tərəfindən edilən və təhlükəli hesab oluna bilən bütün müdaxilələrin qarşısını almaqdır. Ölkəmiz 1990-cı ilə müqayisədə 2030-cu ilə qədər istixana qazlarının miqdarının 35 faiz azaldılmasını hədəfləyir. 2030-cu ildən sonra isə daha iddialı hədəf müəyyən edilib ki, bu da 2050-ci ilə qədər istixana qazlarının miq-

qəder hər il 3-5 milyon insanın erkən ölümünün qarşısı alınabilir.

Hazırda Azərbaycanda əsas ekoloji problemlər su ehtiyatlarının çirkləndirilməsi, sənaye müəssisələri və avtonəqliyyatın atmosferi çirkləndirməsi, kənd təsərrüfatı üçün yararlı torpaqların sıradan çıxması, tullantıların tələb olunan səviyyədə idarə olunmaması, biomüxtəlifliyin qorunmaması, meşələrin, flora və faunanın qorunmamasıdır. Lakin ölkəmizdə alternativ enerjiden istifadə yolunda ciddi addımlar atılır. Günəş və külək alternativlərindən, habelə su vasitəsi ilə enerji almaq üsullardan istifadə edilir. Bu istiqamətdə həyata keçirilən işlər zamanla sürətlənir, tətbiq sahələri genişləndirilir.

Təxmini hesablamalara görə, Azərbaycanda hər il sənaye müəssisələri və avtomobil nəqliyyatları tərəfindən atmosfer havasına 1 milyon tondan artıq zərərli maddələr atılır. Bunun yarısı sənaye müəssisələrinin, digər yarısı isə avtonəqliyyat vasitələrinin payına düşür. Bakı şəhərinin atmosfer havasına yarım milyon tondan artıq zərərli maddələr atılır. Bu tullantıların təxminən 30 faizi sənaye müəssisələrinin, 70 faizi isə avtonəqliyyat vasitələrinin payına düşür. Atmosfer havasının çirkləndirən əsas mənbələr neftçixarma, neft emalı, neft-kimya və energetika müəssisələri və avtonəqliyyatdır.

Neft ölkəsi olmasına rəğmən Azərbaycanın yaşıl enerji istiqamətində son bir neçə ildə qət etdi-

darının 40 faiz azaldılmasından ibarətdir.

Məlumat üçün qeyd edək ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Məclisi 19 dekabr 2019-cu il tarixli qətnaməsi ilə 7 sentyabr tarixini Beynəlxalq mavi səma üçün təmiz hava günü elan edib. Bu günün təyin edilməsində əsas məqsəd planetin havasının keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq üçün bütün dünya ölkələrinin diqqətini bu probleme cəlb etməkdir. Çünki açıq mühitdəki çirklə hava hər il 3.7 milyon, evlərdə və ya ofislərdəki çirklə hava isə hər il 4.3 milyon insanı erkən öldürür. Araşdırmalara görə dünyada ekologiyanın çirklənməsinə 42 faiz insanlar, 30 faiz sənaye tullantıları, 14 faiz nəqliyyat vasitələri və 14 faiz isə digər səbəblər yol açır. ÜST hesab edir ki, ekologiyanın çirklənməsinin qarşısı alındığı təqdirdə 2050-ci ilə

yi yol qənaətbəxşdir. Ölkəmiz beynəlxalq ictimaiyyətin etibarlı və məsuliyyətli üzvü kimi iqlim dəyişmələrinin fəsadlarına qarşı mübarizə istiqamətində əhəmiyyətli işlər görür. Azərbaycanın 2030-cu ilə qədər sosial-iqtisadi inkişafa dair beş milli prioritetindən biri "Təmiz ətraf mühit və yaşıl artım ölkəsi" kimi müəyyən edilib. Həmin prioritetə uyğun olaraq, ətraf mühitin sağlamlaşdırılması, yaşıllıqların bərpası və artırılması, su ehtiyatlarından və dayanıqlı enerji mənbələrindən səmərəli istifadənin təmin edilməsi istiqamətində işlər aparılır. Azərbaycan baza ili (1990) ilə müqayisədə 2030-cu ilə qədər istilik effekti yaradan qazların emissiyalarının 35 faiz, 2050-ci ilə qədər isə 40 faiz azaldılmasını hədəf kimi götürüb.

Lalə Mehralı

Azərbaycan - nüfuz və söz sahibi

Müasir dünyanın inkişaf düsturlarından biri də inteqrasiya prosesidir. Hansı ölkə bu istiqamətdə siyasət yürüdürsə, dünya ölkələri ilə əlaqələri genişləndirirsə, iqtisadi münasibətlərində yeniliklər tətbiq edirsə onun dostlarının, tərəfdaşlarının sayı da artır, bu da təhlükəsizliyə rəvac verən əsas faktorlardandır. İnteqrasiya ilə ölkələrin daxili və xarici siyasətində dəyişikliklər baş verir, nəticədə xalqların həyatı dəyişir, inkişaf edir. Sevindirici haldır ki, Azərbaycan dünya birliyində hörmət edilən, sayılan dövlətlərdəndir və onunla hesablaşırlar. Ölkəmiz fürsətdən sui-istifadə etmir, əldə olunanları bütün tərəfdaşları ilə bu və ya digər şəkildə paylaşır, onlara birgə fəaliyyətin səmərəli olduğunu nəticələrə söykənərək sübut edir.

Azərbaycan dünya birliyində

Regionun lider ölkəsi olan Azərbaycanın iştirakı olmadan, heç bir strateji layihənin reallaşması mümkün deyil. Ölkəmiz dünya siyasətində və iqtisadiyyatında da əsas aktorlardandır. Azərbaycanın rəhbərlik etdiyi, təşkilatçısı olduğu bütün tədbirlər, meqa-

lərdən biri də onun dünyanın aparıcı dövlətləri üçün strateji coğrafi mövqedə yerləşməsidir. NATO və Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı (KTMT), Qərblə Rusiya arasında əlaqələrin təşəbbüskarı kimi Azərbaycan iradəsini ortaya qoymağı bacarır. Bakı fəvqəlgüclərin hərbi-siyasi, iqtisadi ziddiyyətlərində Azərbaycanın tərəfsiz oldu-

layihələr uğurla həyata keçirilir. Bir faktı söyləmək yerinə düşər, 2019-cu ilə qədər Qoşulmama Hərəkatının fəaliyyəti bir o qədər də gözə çarpmırdı, say etibarlı ilə dünya ölkələrinin əksəriyyətini özündə birləşdirsə də digər beynəlxalq səviyyəli birlik və təşkilatların kölgəsində qalmışdı. Azərbaycanın quruma sədrliyi onun fəaliyyətində bir canlanmaya yaratdı, Qoşulmama Hərəkatının nüfuzu yüksəldi, qəbul etdiyi kollektiv qərarlar dünya birliyi tərəfindən qəbul edildi. Bu intibahın səbəbkarı da yenə Azərbaycan oldu.

Azərbaycan elverişli coğrafi məkanda yerləşməklə Qərblə Şərqi, Şimalda Cənubu birləşdirir, nəqliyyat və enerji dehlizi rolunu oynayır. Energetika və nəqliyyat-kommunikasiya layihələrinin reallaşdırılması nəticəsində Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində önəmli yer tutur. Azərbaycan bu gün transsərhəd layihələrin əsas icraçısı kimi dinamik inkişaf edir. Geoiqtisadi proseslərdə Azərbaycana diqqəti artıran amil-

ğunu və ərazisindən qonşu dövlətlərə qarşı istifadəyə yol verilməyəcəyini qətiyyətlə bildirsə də, bu mübarizənin müxtəlif təzahürləri, təzyiq və təhdid cəhdləri ilə hələ də üzləşməkdədir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ölkəmizin xarici siyasət meydanında müstəqil siyasət yürütdüyünü dəfələrlə qeyd edib. Milli maraqlarını, müstəqil və balanslaşdırılmış xarici siyasət prinsiplərini əsas tutan Azərbaycan sülh və əməkdaşlıq məkanına çevirib.

Azərbaycan müstəqil dövlət kimi bir sıra beynəlxalq təşkilatlarla - BMT, ATƏT, Qoşulmama Hərəkatı, TDT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, YUNESKO, İSESKO, Müstəqil Dövlətlər Birliyinə üzv olmaqla çox-tərəfli diplomatik əlaqələrini genişləndirir, eyni zamanda NATO, Avropa İttifaqı kimi qurumlarla da əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdədir. Eyni zamanda, dünya ölkələrinin global problemlərlə mübarizəsində fəaliyyətlərinin artırılması məqsədi ilə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə BMT Baş

Assambleyasının konfransın keçirilməsi də xüsusi olaraq vurğulanmalıdır. Dəfələrlə Prezident İlham Əliyevin Mərkəzi Asiya ölkələrində keçirilən Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin sammitlərində, Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) 7-ci Zirvə toplantısında, Mərkəzi Asiya Dövlət Başçılarının Məşvərət görüşlərində və digər tədbirlərdə iştirakı, eyni zamanda, BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatları üçün Xüsusi Proqramının - SPECA-nın Zirvə görüşünün Azərbaycanda keçirilməsi ölkəmizə marağın əyani təcəssümüdür.

ki, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi Can Min bu ilin fevralında Bakıda Prezident İlham Əliyev tərəfindən qəbul edilərkən ölkəmizin ŞƏT-in fəal tərəfdaşlarından biri olduğunu və Azərbaycan ilə əlaqələrin hərtərəfli inkişafına əhəmiyyət verdiklərini bildirib.

Türk Dövlətləri Birliyində Azərbaycanın yeri

Andiçmə mərasimində İlham Əliyevin söylədiyi fikirlər həqiqətə çevrilir. Azərbaycan Prezidenti birmənalı olaraq qeyd etdi ki, bizim ailəmiz türk dövlətləri

ŞƏT və Azərbaycan

Azərbaycan hazırda Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında (ŞƏT) dialoq tərəfdaşı statusuna sahibdir. 2016-cı ildə Azərbaycan ilə ŞƏT arasında əməkdaşlıq sahələrini əks etdirən memorandum imzalanıb. Dünyanın iqtisadi güc mərkəzi sayılan ŞƏT ilə əməkdaşlıq istiqamətləri arasında təşkilatın ənənəvi prioritet sahələri olan və Azərbaycan üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən terrorizm, ekstremizm və separatizm ilə mübarizə, regional təhlükəsizliyin və sabitliyin təminatı müəyyənləşdirilib. Ölkəmizin beynəlxalq müstəvidə mühüm rol oynadığı sivilizasiyalararası dialoq, multi-kulturalizm və tolerantlığın təşviqi sahələri də diqqət mərkəzində olan məsələlərdəndir. Qürurverici haldır ki, Azərbaycanın üzvü olduğu beynəlxalq təşkilatlarla yanaşı, üzvü olmadığı təşkilatların da sammit, konfrans və görüşlərinə dəvət alması, həmin tədbirlərdə fəal iştirakı ölkəmizin beynəlxalq aləmdə artan nüfuzunun göstəricisidir. Azərbaycanın bu Sammitdə iştirakı ölkəmizin multilateralizmə verdiyi önəmin göstəricisidir. Azərbaycan ŞƏT-in demək olar ki, bütün üzv ölkələri ilə ikitərəfli səviyyədə də yaxşı münasibətlər qurub və bu əlaqələri ildən-ilə uğurla inkişaf etdirir. Təsədüfi deyil

ailləsidir və bu dövlətlərin inkişafı üçün Azərbaycan əlindən gələni edəcək. Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşada keçirdiyi qeyri-rəsmi Zirvə görüşü bir daha göstərdi ki, XXI əsr türk dövlətlərinin əsridir. Macarıstanın, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin bu tədbirə qoşulması dünyanın bəzi dövlətləri və siyasi dairələri tərəfindən qısqançlıqla qarşılanırsa da reallıq budur ki, birlik doğru yoldadır.

Türk Dövlətləri Təşkilatının tərkib hissəsi kimi Mərkəzi Asiya ölkələri ilə əməkdaşlıq da Azərbaycanın xarici siyasətində prioritet sahələrdəndir. Azərbaycan Mərkəzi Asiya ölkələri ilə çoxəsrlik tarixi və mədəni əlaqələr bağlayır. Azərbaycan və Mərkəzi Asiyanın strateji əhəmiyyəti artmaqda olan vahid tarixi-mədəni və geosiyasi regiondur. Bu ölkələrin xalqları əsrlər boyu dostluq, həmrəylik şəraitində yaşayıb, dostluq ediblər. Azərbaycan Mərkəzi Asiya, o cümlədən bütün türkdilli dövlətlərlə yaxından münasibət qurur. Müstəqillik əldə etdikdən sonra bu işdə olduqca fəallıq göstərən Azərbaycan hərtərəfli əlaqələri gücləndirməyə başlayıb. Hazırda Azərbaycan, Qazaxstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Türkmənistan və Özbəkistanla bir sıra çoxtərəfli formatlarda uğurla əməkdaşlıq edir.

Ardı Səh. 6

Azərbaycan - nüfuz və söz sahibi

Əvvəli-Səh-5

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev son iki il ərzində Mərkəzi Asiya ölkələrinə 16 dəfə rəsmi səfər edib. Həmin müddət Qazaxstan, Qırğızistan, Tacikistan və Özbəkistanın dövlət başçılarının ümumilikdə Azərbaycana 15 rəsmi səfəri olub. Rəsmi Bakının Türk dünyasının birliliyinin möhkəmlənməsində göstərdiyi səylər Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələr tərəfindən bəyənilir və yüksək qiymətləndirilir.

Qazaxstanın paytaxtı Astanada Mərkəzi Asiya Dövlət Başçılarının görüşündə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fəxri qonaq qismində iştirakı ölkələrimiz arasında mövcud dostluq, qaradaxlıq münasibətlərindən və inkişaf etməkdə olan əməkdaşlıqdan xəbər verir. Azərbaycan Prezidenti görüşdə çıxış edərək bildirmişdir ki, Azərbaycan və Mərkəzi Asiya ölkələri artan strateji əhəmiyyətə malik olan vahid tarixi-mədəni coğrafi regiondur və xalqlarımızı çoxəsrlik tarix, mədəniyyət, din və ortaq dəyərlər birləşdirir. 2020-ci ildə Vətən müharibəsində Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru erməni işğalından azad edən Azərbaycan bununla Türk dünyası ölkələri arasında coğrafi bağlantını da təmin etmək üçün gözəl imkan yaradıb.

Azərbaycan - nüfuzlu və etibarlı

Azərbaycanın Qərbi dünyası ilə münasibətləri də kifayət qədər şəxəlidir. Bütün sahələrdə inkişafdan, yeniliklərdən danışmaq olar. Prezident İlham Əliyevin son iki ayda Avropanın bir neçə ölkəsinə işgüzar və dövlət səfərlərinə getməsi, orada mühüm əhəmiyyətli beynəlxalq tədbirlərdə, ikitərəfli görüşlərdə iştirakı bunu deməyə əsas verir ki, Azərbaycan Avropa üçün əvəzənilməz partnyora çevrilməkdədir. Bu gün Avropanın 10 ölkəsinin təbii yanacaq olan ehtiyacının Azərbaycan tərəfindən həll edilməsi, başlanan müqavilələr əsasında həmin ölkələrin enerji təhlükəsizliyində Azərbaycanın başlıca rol oynaması diqqətə alınmalıdır.

Azərbaycanın Avropa İttifaqı ölkələri ilə iqtisadi, siyasi və digər sahələrdə əlaqələrinin başlanğıc tarixi 1991-ci ilə təsadüf edir. Öz müstəqilliyini əldə etdikdən sonra Azərbaycan Qərbi ölkələri ilə faydalı əməkdaşlıq, mehriban qonşuluq və dinc yaşamaq prinsiplərini prioritet qəbul edərək beynəlxalq müstəvidə geniş fəaliyyətə başlayıb. Avropa İttifaqı-Azərbaycan münasibətlərinin qurulması və inkişaf etdirilməsi ölkəmizin iqtisadi maraqlarının təmin olunması və həmçinin siyasi müstəvidə faydalı əməkdaşlığı ehtiva edirdi. İkitərəfli münasibətlərin inkişafında əhəmiyyətli sazişlərin bağlanması, enerji və nəqliyyat əməkdaşlığının

dərinləşdirilməsi və həmçinin regional əməkdaşlığın inkişafında əhəmiyyətli addımlar atılsa da, Aİ-nin ikili standartlar mövqeyi və demokratikləşmə, insan haqları, azadlıqların etibarlı təminat mexanizminin formalaşdırılması və s. kimi məsələlərdə Aİ-nin Azərbaycanın suveren hüquqlarına müdaxiləsi münasibətlərin istənilən səviyyədə inkişafını ləngidirdi. Amma Azərbaycanın dünya birliliyində artan nüfuzu Avropa ölkələrində fikir seleksiyasına gətirib çıxarıb. Bu gün əksən Avropa ölkəsi Azərbaycanla əlaqələrdə maraqlıdır. Onlardan biri də İtaliya Respublikasıdır.

İtaliya-Azərbaycan: strateji tərəfdaşlar

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev İtaliya Respublikasında dövlət səfərində olub. Bu ölkənin prezidenti və Baş naziri tərəfində çox səmimi qarşılanan Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında münasibətlərin uzun illərdir ki, strateji tərəfdaşlıq səviyyəsində olduğunu bildirib və qeyd edib ki, müvafiq bəyannamə 10 il bundan qabaq qəbul edilib, əlaqələrimiz bütün sahələri əhatə edir, müntəzəm siyasi təmaslarımız var. Dövlətimizin başçısı bu fikirləri Beynəlxalq Çernobbio Forumunda "Yeni geosiyasi şəraitdə Azərbaycanın rolu" adlı sessiyada çıxışı zamanı söyləyib. Əlavə edib ki, yüksək səviyyəli təmaslarımız bizim çox yaxın tərəfdaşlar olduğumuzu sübut edir.

Qeyd olunmalıdır ki, Azərbaycan-İtaliya siyasi əlaqələri strateji əməkdaşlığa və qarşılıqlı maraqlara əsaslanır. İtaliya Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatlarının Avropaya çatdırılmasında əsas tranzit və istehlakçı ölkələrdəndir. Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi çərçivəsində İtaliya Azərbaycan qazını Avropaya nəql edilməsində önəmli mövqeyə malikdir. Prezident İlham Əliyevin İtaliyaya səfəri zamanı iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin artırılması, yeni iqtisadi layihələrin həyata keçirilməsi də müzakirə edilib. İtaliya Azərbaycanın ən böyük ticarət tərəfdaşlarından biri olaraq qalır. Bu fikirlər İtaliyanın Çernobbio şəhərində "The European House – Ambrosetti" beyn mərkəzi tərəfindən keçirilən Beynəlxalq Forumda da vurğulanıb. Sayca 50-ci olan Forumun "Gələcək global çağırışlar və onların biznesə təsiri" adlı açılış sessiyasında dövlətimizin başçısının "Yeni geosiyasi vəziyyətdə Azərbaycanın rolu" mövzusunda çıxışında Azərbaycanın beynəlxalq və regional layihələrin reallaşmasında önəmli rol oynadığına toxunulub. Mötəbər Forumda Prezident İlham Əliyevin hörmətli qonaq qismində iştirakı ölkəmizin dünyada yüksək nüfuzu-

nun, etibarlı tərəfdaş statusunun təzahürü kimi qiymətləndirilib.

Azərbaycan – sülh elçisi

Azərbaycan Ermənistanın işğalçı siyasətindən əziyyət çəkən ölkədir. 2020-ci ilin sentyabr ayında başlanan və 44 günlük savaştan sonra Azərbaycanın Ermənistanın işğalçı ordusu üzərində qazandığı böyük qələbə ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunu xeyli yüksəldib. Azərbaycan haqlı savaşında təkə Ermənistanı yox, həm də onun arxasında duran gücləri diz çökdürdü. Ermənistan kapitulyasiya aktına imza atmaq məcburiyyətində qaldı. Amma, 30 il bundan əvvəl başlanan, Azərbaycan

sında savaşın daha geniş şəkil almaması üçün rəsmi Bakının vasitəçilik etməsi ölkəmizin sülhpərvər missiyasında xəbər verir. Azərbaycan Prezidentinin İtaliyada Beynəlxalq Forumda çıxışı zamanı dediyi fikirlər də buna sübutdur. İlham Əliyev Rusiya ilə Ukrayna arasında münasibətlərin həllində Azərbaycanın da iştirakının mümkünlüyünü istisna etməyib: "Əgər hipotetik imkandan danışırıqsa, bu, tamamilə mümkündür. Əvvəla nəzərə alsaq ki, Rusiya və Ukrayna ilə birlikdə 70 il SSRİ-nin tərkibində olmuşuq, biz şəxsi əlaqələr səviyyəsində və siyasi müstəvidə çoxşaxəli əlaqələr saxlayırıq. Bu gün biz Rusiya və Ukrayna ilə münasibətlərimizi çox yaxşı hesab edirik.

rayonlarının işğalı, vətəndaşlarının öldürülməsi, girov və əsir götürülməsi, evlərinin talan edilməsi, dağıdılması ilə nəticələnən müharibədə Ermənistanın törətdiyi cinayətlərə rəğmən Azərbaycanın qazandığı qələbədə sonra işğalçı ölkəyə sülh, barışıq əlini uzatması heç bir başqa ölkə və xalqda olmayan xüsusi keyfiyyətdir. Azərbaycan sülh üçün yaşamaq istəyir və buna görə Ermənistanla beynəlxalq sənədlərə istinadən sülh təklifləri göndərir.

Azərbaycan həm də barışdırıcı mövqeyi ilə tanınan ölkədir. Türkiyə ilə Rusiya arasında təyyarə insidentindən sonra Azərbaycanın hər iki ölkəni barış masasına dəvət etməsi, Bakıda ABŞ-la Rusiyanın hərbi idarələrinə rəhbərlik edən şəxslərin görüşünün təşkili, Gürcüstanla Rusiya ara-

rik. Biz Ukraynanın və bütün ölkələrin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini qətiyyətlə dəstəkləyirik. Amma, eyni zamanda, biz anti-Rusiya sanksiya kampaniyasının bir hissəsi olmamışıq və olmayacağıq".

Bir daha vurğulamaq lazımdır ki, Azərbaycan Prezidentinin İtaliyaya budəfəki səfəri münasibətlərdə yeni səhifə açacaq. İtaliya Azərbaycanla uzun perspektivdə siyasi, iqtisadi və mədəni əlaqələrini qoruyub saxlamaqda davam edəcək, iki ölkə arasında münasibətlər bütün Avropa və Qafqaz ölkələrinin inkişafına töhfə verəcək. Unutmayaq, Azərbaycan Cənubi Qafqazın dinamik inkişaf edən lider dövlətidir.

Bəhruz QULİYEV,
"Səs" qəzetinin Baş redaktoru

Jurnalist həmrəyliyi

Sentyabrın 8-i Jurnalistlərin Beynəlxalq Həmrəyliyi Günüdür. Bu gün 1958-ci ildən etibarən, qeyd edilir. Həmin il Beynəlxalq Jurnalistlər Təşkilatının Buxarestdə keçirilmiş IV Konqresində bununla bağlı qərar qəbul olunmuşdur. Dünya mediası üçün əlamətdar sayılan bu tarix 1943-cü il sentyabrın 8-də hitlerçilər tərəfindən qətlə yetirilmiş çexiyalı jurnalist Yulius Fuçikin xatirəsinə təsis edilmişdir.

Söz və məlumat azadlığının təmin olunması sahəsində həyata keçirilmiş məqsədyönlü siyasətin nəticəsində bu gün Azərbaycan kütləvi informasiya vasitələrinin sayına görə, MDB və Şərqi Avropa ölkələri arasında lider mövqelərdən birini tutur. Dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra Azərbaycanda söz və məlumat azadlığının təmin olunması, demokratik, azad mətbuatın formalaşması, onun hüquqi-normativ bazasının qurulması, iqtisadi müstəqilliyinin təmin edilməsi üçün geniş imkanlar yaranmışdır. Ölkəmizdə söz və məlumat azadlığını məhdudlaşdıran maneələr aradan qaldırılmış, kütləvi informasiya vasitələrinin fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik bazası təkmilləşdirilərək beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmışdır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev söz və mətbuat azadlıqlarının inkişafını respublikanın demokratikləşməsi prosesinin vacib amili kimi dəyərləndirir. Söz və mətbuat azadlığını yüksək qiymətləndirən ölkə Prezidenti çıxışlarının birində "Bütövlükdə, söz və informasiya azadlığı hər bir ölkə üçün, ölkənin inkişafı üçün ən vacib olan məsələlərdən biridir", - deyərək söz və informasiya azadlığı, demokratiyanın inkişafı, hüquqi dövlətin qurulmasının Azərbaycanda çox vacib olan məsələlər olduğunu qeyd edib: "Mən hesab edirəm ki, bu sahədə ölkəmiz çox böyük və uğurlu yol keçmişdir".

SÖZ VƏ MƏTBUAT AZADLIQLARININ QANUNVERİCİLİK BAZASI DEMOKRATİKLƏŞDİRİLDİ

Azərbaycan dövləti tərəfindən azad söz, azad mətbuat problemlərinin həlli istiqamətində addımlar atılır. Təbii ki, Azərbaycanda söz azadlığının bərqərar olunması və onun əsas daşıyıcısı olan müstəqil mətbuatın yaradılması Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı, siyasi və dövlətçilik fəaliyyəti ilə sıx bağlıdır. Azərbaycan müstəqilliyini qazandıqdan sonra yeni demokratik mətbuatımız azadlıq və müstəqillik dəyərlərinin təbliğatçısına çevrildi. 1993-cü ildən başlayaraq, KİV-in inkişafında əldə olunmuş nailiyyətlər Ümummilli Liderin bu sahəyə müstəsna diqqət və qayğısı nəticəsində gerçəkləşdi. Ulu Öndərin KİV-in maddi-texniki bazasının yeniləşdirilməsi və möhkəmləndirilməsi, sərbəst fəaliyyət üçün əlverişli şərait yaradılması ilə bağlı həyata keçirdiyi ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlər milli mətbuatımızın tarixinin mühüm faktlarıdır. Ulu Öndər Heydər Əliyev ölkəmiz müharibə şəraitində yaşasa da, əvvəlcə hərbi senzuranı, 1998-ci ilin avqustunda isə, bütövlükdə, KİV üzərində dövlət senzurasını ləğv etdi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1998-ci il 16 avqust tarixli "Azərbaycan Respublikasında söz, düşüncə və informasiya azadlığının təmin edilməsi tədbirləri haqqında" Fərmanı ilə ölkədə kütləvi informasiya vasitələri üzərində senzura ləğv edildi. Bu Fərman kütləvi informasiya vasitələrinin sürətli inkişafına ciddi təkan verdi. Respublikamızın ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi həyatında demokratik dəyərlərin daha

geniş şəkildə bərqərar olması, müstəqil dövlətçiliyin siyasi, iqtisadi və hüquqi dayaqlarının möhkəmlənməsi prosesi sürətləndikcə, Azərbaycan dövləti söz və mətbuat azadlıqlarının qanunvericilik bazasının demokratikləşdirilməsi istiqamətində yeni-yeni addımlar atır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin söyləri ilə qəzet-jurnalların maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti

üçün əlverişli şərait yaradılıb. Ölkəmizdə mətbu nəşrlərin sərbəst fəaliyyətinə, jurnalistlərin öz iradələrini azad şəkildə ifadə etməsinə bütün imkanların yaradılmasına tam şərait var. 2005-ci il 21 iyul tarixində "Azərbaycan mətbuat işçilərinin təltif edilməsi haqqında", "Azərbaycan mətbuat işçilərinə fəxri adların verilməsi haqqında", habelə "Kütləvi informasiya vasitələrinə maliyyə yardımı göstərilməsi haqqında" sərəncamların imzalanması jurnalistlərin əməyinə yüksək qiymətin təzahürü oldu. Prezident İlham Əliyevin 2008-ci il 31 iyul tarixli "Azərbaycan Respublikasında kütləvi informasiya vasitələrinə birdəfəlik maliyyə yardımı göstərilməsi haqqında", eləcə də "Azərbaycan Respublikasında kütləvi informasiya vasitələrinin inkişafına dövlət dəstəyi konsepsiyasının təsdiq edilməsi haqqında" sərəncamları isə təsdiqləyib ki, ölkəmizdə mətbuata göstərilən dövlət qayğısı davamlı və sistemli səciyyə daşıyır. Dövlət başçısının 2009-cu il 3 aprel tarixli "Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun yaradılması haqqında" Sərəncamı da məhz konsepsiyada əksini tapan məsələlərin praktik surətdə gerçəkləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Jurnalistlərin mənzil probleminin həlli üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan vəsaitin ayrılması da mətbuata yüksək diqqət və qayğının bariz təəcəssümüdür. 2016-cı il iyulun 21-də dövlətimizin başçısı Azərbaycan Respublikasında nəşr olunan qəzetlərə birdəfəlik maliyyə yardımı ayrılması haqqında Sərəncam imzaladı. Sərəncama əsasən, Azərbaycanda nəşr olunan qəzetlərə birdəfəlik maliyyə yardımı göstərmək üçün 2016-cı il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Prezidentin ehtiyat fondundan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fonduna bir milyon manat ayrıldı. Prezident İlham Əliyevin həmin gün imzaladığı digər Sərəncama əsasən isə, Azərbaycan mətbuat işçilərinin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün inşa olu-

nan yaşayış binasının tikintisinin davam etdirilməsi məqsədilə 2016-cı il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Prezidentin ehtiyat fondundan Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fonduna üç milyon manat ayrıldı. 2017-ci il iyulun 20-də isə Prezident İlham Əliyev jurnalistlər üçün tikilmiş ikinci binada Milli Mətbuat Günü münasibətilə mənzillərin paylanması mərasimində iştirak etdi. Dövlətimizin başçısının Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasında nəşr olunan qəzetlərə birdəfəlik maliyyə yardımı ayrıldı.

MİLLİ MƏTBUATA DAVAMLİ QAYĞI

Dövlət başçısının Azərbaycan Respublikasında nəşr olunan qəzetlərin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi məqsədi ilə imzaladığı "Azərbaycan Respublikasında nəşr olunan qəzetlərə əlavə

milli mətbuatının 145 illik yubileyi ilə əlaqədar tədbirlər təşkil etmək üçün Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fonduna 300,0 (üç yüz) min manat ayrıldı. Həmin sərəncamla Azərbaycanda fəaliyyət göstərən özəl ümumölkə teleradio yayımçıların "Azerspace-1" peyki və digər vasitələrlə yayım həyata keçirməsinə əlavə dəstək verilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Respublikasının Milli Televiziya və Radio Şurasına 3.0 (üç) milyon manat ayrılıb. Bütün bunlar mətbuatımıza göstərilən diqqətin davamıdır.

Bütün bunlar, həm də təsdiqləyir ki, Azərbaycan hakimiyyəti bu sahədə həyata keçirilən islahatları demokratikləşmə prosesinin mühüm tərkib hissəsi kimi dəyərləndirir.

Azərbaycan Respublikasında medianın inkişafının dəstəklənməsi, bu sahədə institusional quruculuq işlərinin davam etdirilməsi, yeni informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının və innovasiyaların tətbiqinin stimullaşdırılması məqsədilə Dövlət başçısının Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun əsasında "Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi" publik hüquqi şəxs yaradıldı. Bu gün informasiya mühiti gündən-günə modernləşir, qabaqcıl texnologiyalar həyatımıza daxil olur. Belə bir zamanda mətbuatımızın qarşısında cəmiyyəti daha obyektiv, daha peşəkarlıqla məlumatlandırmaq kimi məsuliyyətli vəzifə dayanır.

BİRGƏ ƏMƏKDƏŞLİĞƏ SÖYKƏNƏN HƏMRƏYLİK

Bu gün biz ən həssas dövrlərdə jurnalistlər birləşməyi bacarır. Eyni yere yumruq vururuq. Son dövrün hadisələri bunu bir daha ortaya qoymuş oldu. Əlbəttə ki, iki cəbhədə ən çətin zamanlarda vuruşan Azərbaycanda bütün xalqımız, eləcə də jurnalistlər həmrəy oldular. Koronavirusla mübarizə və 44 günlük Vətən müharibəsi. Ağır dönmə olsa da birləşməyi bacardığımız. Ən qaynar nöqtələrdən mətbuat işçilərinin səsi eşidildi. İki jurnalistimiz Kəlbəcərdə mina partlayışının qurbanına çevriləndə biz media həmrəyliyinə ən yüksək formasını gördük. Bir cəbhədən - 44 günlük Vətən müharibəsindən Zəfərlə çıxdıq. Qısa bir zamanda pandemiya da qalib gəldi. Müharibə zamanı, hətta beynəlxalq aləmin mətbuatı da bizimlə həmrəy oldular. Jurnalistlər cəmiyyətdəki mənfəkilərə, öz həmkarlarının problemlərinə biganə qalmırlar. 44 günlük Vətən müharibəsində dünyanın bir çox yerlərindən gələn jurnalistlər ən qaynar nöqtələrdən reportajlar hazırlayaraq, erməni vəhşiliyini dünya ictimaiyyətinə təqdim etdilər. Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırdılar, erməni xisləti ilə bəşər övladını tanış etdilər. Bu əlbəttə ki, birgə həmrəyliyə, əməkdaşlığa söykənir.

Z. Ələddinqızı

Azərbaycan-Serbiya: regional müstəvidə əməkdaşlıq

Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində ölkəmizlə dünya dövlətləri arasında münasibətlər daha da sıxlaşır, iqtisadi, mədəni, siyasi münasibətlər müstəvisində uğurlar əldə olunur. Dünyanın bir çox ölkələri ilə yanaşı, Azərbaycanla Serbiya arasında əlaqələr də yüksələn bir xətlə inkişafdadır. İki ölkə arasında münasibətlərin inkişafına dövlət başçılarının görüşləri təkan verib.

Dövlətlərarası münasibətlər iqtisadiyyat, enerji və digər sahələrdə yeni perspektivlərə yol açır. Sentyabrın 1-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Serbiya Respublikasının xarici işlər naziri Marko Curiçi qəbul etməsi əlaqələrin davamlığına söykənir. Azərbaycan-Serbiya əlaqələri müasir dövrimizdə uğurla inkişaf edir və bu əlaqələr bütün sahələri əhatə edir. Strateji tərəfdaşlıq zəminində qurulmuş münasibətlər müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəlir. Xatırladaq ki, Serbiya və Monteneqro İttifaqı ilə Azərbaycan Respublikası arasında ikitərəfli diplomatik münasibətlər 21 avqust 1997-ci ildə qurulub. 2011-ci il tarixində Azərbaycanın Prezidenti İlham Əliyevin Serbiya Respublikasına rəsmi səfəri olub. Səfər çərçivəsində Serbiyada Azərbaycan səfirliyi açılıb. Azərbaycan hər zaman beynəlxalq təşkilatlarda Serbiyanı dəstəkləyib və ölkələrində səfirliklərin açılması da ikitərəfli əməkdaşlığa öz mühüm töhfələrini verir. 2013-cü ildə Azərbaycan və Serbiya arasında imzalanmış strateji tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə, 2018-ci ildə imzalanmış strateji tərəfdaşlıq üzrə Birgə Fəaliyyət Planı əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan və Serbiya arasında strateji tərəfdaşlıq səviyyəsində olan əlaqələr ildən-ilə genişlənir. 21-22 may 2018-ci il tarixlərində Serbiya Prezidenti

Prezident İlham Əliyev: "Serbiya Azərbaycanın dostu və strateji tərəfdaşdır"

Aleksadar Vuçiçinin Azərbaycana rəsmi səfəri mövcud əlaqələrin davamı kimi dəyərləndirilir.

BALKAN VƏ QAFQAZ REGIONLARI ARASINDA ƏMƏKDAŞLIĞIN İNKİŞAFINA TƏKAN

Prezident Vuçiçlə həm Azərbaycanda, həm də Serbiyada görüşlərini məmnunluqla xatırlayan dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, onun Serbiya Prezidenti ilə olan dostluq və tərəfdaşlıq əlaqələri ikitərəfli münasibətlərimizin inkişafına ciddi təkan verir.

Serbiyanın Azərbaycanın dostu və strateji tərəfdaşı olduğunu, ölkələrimiz və xalqlarımız arasında səmimi münasibətlərin qurulduğunu deyən Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, bunlar əməkdaşlığın bütün sahələrdə inkişafında özünü göstərir. Dövlətimizin başçısı Azərbaycanla Serbiya arasında dostluq əlaqələrinin təkcə ikitərəfli münasibətlər baxımından deyil, eyni zamanda, regional müstəvidə Balkan və Qafqaz regionları arasında əməkdaşlığın inkişafına təkan verilməsi baxımından çox vacib xarakter daşdığını bildirib.

Xatırladaq ki, qarşılıqlı rəsmi səfərlər çərçivəsində dövlət başçıları bir sıra vacib məsələləri müzakirə ediblər. Bir sıra sənədlərin imzalanması əlaqələrin daha da genişlənməsinə yeni imkanlar açır. Belə ki, dövlət başçıları Birgə Bəyanat, strateji tərəfdaşlıq və müttəfiqlik haqqında Memorandumu imzalayıblar. Bu sənədlərin imzalanması əməkdaşlığın yeni müstəviyə qalxması deməkdir. Dövlətlərarası imzalanmış sənədlər ikitərəfli əlaqələrin hüquqi bazasını təşkil edir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirdiyi kimi, "Biz sözün əsl mənasında strateji tərəfdaşlıq. Çünki bir çox sahələrdə uğurla əməkdaşlıq edirik və bizim əməkdaşlığımızın strateji hədəfləri var. Serbiya və Azərbaycan bir-birini hər zaman beynəlxalq arenalarda müdafiə edir, dəstəkləyir".

AZƏRBAYCAN ÖZ İRADƏSİ İLƏ ƏRAZI BÜTÖVLÜYÜNÜ VƏ SUVERENLİYİNİ TAM ŞƏKİLDƏ TƏMİN EDİB

Azərbaycan və Serbiya qarşılıqlı surətdə həmişə bir-birilərinin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini dəstəkləyiblər. Bu xüsusda, iki

ölkənin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurlu əməkdaşlığı qeyd olunmalıdır.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, Azərbaycan öz suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün təmin olunması prosesində ikili standartlar, ədalətsizlik, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə zidd yanaşmalarla üzləşib. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan öz iradəsi ilə ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam şəkildə təmin edib.

Bu gün işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə aparılan bərpa və yenidənqurma işlərində dost ölkələrin şirkətləri iştirak edir. Təbii ki, dost ölkələrin şirkətləri kimi, Serbiya şirkətləri də həmin ərazilərdə aparılan yenidənqurma işlərinə öz töhfəsini verəcəkdir.

AVRASİYANIN ENERJİ XƏRİTƏSİNİN YENİDƏN TƏRTİBİ

İkitərəfli əlaqələrin daha da geniş miqyas alması üçün potensial böyükdür. Azərbaycan və Serbiyanın işgüzar dairələri arasında əlaqələrin, biznes sahəsində ikitərəfli əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinin də xüsusi önəm kəsb edir. Azərbaycan və Serbiya arasında əməkdaşlıq ticarət, nəqliyyat-logistika, müdafiə sənayesi və energetika sektoru kimi sahələri əhatə edir. Əldə edilmiş razılıqlara əsasən isə, bu və digər sahədə əməkdaşlıqlar daha da genişləndiriləcəkdir. Müdafiə sənayesi sahəsi ölkələrimiz arasında perspektiv əməkdaşlıq istiqamətlərindən biridir. Həm Serbiyanın, həm də Azərbaycanın bu sahədə müvafiq potensialı var və bu potensialın birləşdirilməsi üçün praktiki addımların atılması gözlənilir. Hər iki ölkənin böyük potensiala malik olduğu sahələrdən biri də nəqliyyat-logistika sahəsidir. Məlum olduğu kimi, Azərbaycan və Serbiya ərazilərindən beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləri keçir. Bu sahədə bağlantının yaradılması üçün hər iki ölkənin müvafiq qurumlarının gördükləri fəal işlər nəticəsində artıq lazımı təmaslar yaranmışdır.

Son vaxtlar Azərbaycan və Serbiya arasında energetika sektorunda əməkdaşlıq məsələsi daha böyük əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan öz təbii resurslarını artıq Avropa qitəsi, o cümlədən Serbiyaya qonşu

olan ölkələr də daxil müxtəlif istiqamətlər üzrə ixrac edir. Azərbaycan və Serbiya arasında həm təbii qaz, həm də elektrik enerjisi ilə əlaqədar əməkdaşlıq üçün imkanlar vardır. Azərbaycanın bütövlükdə enerji strategiyası uğurla icra edilir. Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş və icra edilmiş layihələr Avropanın və Asiyanın – Avrasiyanın enerji xəritəsini böyük dərəcədə yenidən tərtib etmişdir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Supsa neft kəmərləri bu gün Azərbaycan neftini Aralıq dənizinin və Qara dənizin bazarlarına çatdırır. Cənub Qaz Dəhlizi – uzunluğu 3500 kilometr olan nəhəng infrastruktur layihəsi Avropanın enerji təhlükəsizliyinə çox böyük töhfə verir. Avropa Komissiyası Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş kimi dəyərləndirir. Azərbaycanın qaz ixracı coğrafiyası daha da genişlənir. Bu gün təbii qazımız 8 ölkəyə ixrac edilir və Serbiya 9-cu ölkədir. İnterkonnektorun fəaliyyətə başlaması Avropanın enerji təhlükəsizliyinə önəmli töhfə verəcəkdir.

Serbiyaya illik 400 milyon kubmetrə qədər qazın tədarükü edilib. Bunun 1 milyarda çatdırılması planlaşdırılır. Bu da qazın üçdəbirini təmin edəcək. Artıq 160 min ton neft Serbiyaya çatdırılıb.

AZƏRBAYCANIN ENERJİ RESURSLARININ İXRACINDA SERBİYANIN TRANZİT ROLU

Azərbaycan, sözün əsl mənasında, etibarlı tərəfdaşdır, dostluq ənənələrinə həmişə sadıqdır və dostluğu yüksək qiymətləndirir. Məhz dostluq, qarşılıqlı anlaşma, strateji tərəfdaşlıq üzərində qurulmuş əlaqələr bir çox ölkələrin maraqlarını təmin edir və qaz sahəsində əməkdaşlıq, eyni zamanda, genişmiqyaslı regional əməkdaşlığa da güclü zəmin yaradır. Xəzər dənizi, Qara dəniz, Aralıq dənizi, Avropa məkanı və Azərbaycan, Avropa İttifaqı əlaqələri – bütün bu istiqamətlər müsbət məcrada inkişaf edir. Serbiya, Bolqarıstan və Şərqi Avropa qrupuna daxil olan digər ölkələr Azərbaycanın namizədliyini dəstəkləyərək COP29 konfransını Azərbaycanda, Bakıda keçirilməsinə dəstəyini göstərdilər. Bu amil dostluğumuzun nümunəsidir.

Görüşdə ölkələrimiz arasında enerji sahəsində əməkdaşlığın inkişafından məmnunluq ifadə olunub. Azərbaycanın enerji resurslarının digər Avropa ölkələrinə, o cümlədən Balkan ölkələrinə ixracında Serbiyanın artıq tranzit rolunu oynadığı qeyd edilib. Ölkələrimizin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı dəstəyi, xüsusilə ərazi bütövlüyü və suverenlik məsələlərində prinsipial yanaşmaları bir daha vurğulanıb.

Söhbət zamanı əməkdaşlığın müxtəlif sahələrinə dair fikir mübadiləsi aparılıb. Onu da vurğulamaq yerinə düşər ki, parlamentlərarası əlaqələr də mövcuddur. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində Azərbaycan-Serbiya parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupu fəaliyyət göstərir. Azərbaycan-Serbiya əlaqələrindən söz açarkən Azərbaycan və Serbiyanın şəhərlərində iki ölkənin xalqlarının görkəmli şəxsiyyətlərinin xatirəsinə ucaldılmış abidələri də qeyd etməliyik. Bu ölkədə Ulu Öndər Heydər Əliyevin və böyük bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin abidələri açılıb. 2013-cü il fevralın 8-də isə Bakının mərkəzində serb xalqının görkəmli alimi Nikola Teslanın abidəsinin açılışı olub. Abidənin açılış mərasimində çıxış edən Prezident İlham Əliyevin söylədiyi kimi, artıq bu yer Serbiya-Azərbaycan dostluğu parkıdır. Serbiya və Azərbaycan xalqlarının görkəmli nümayəndələrinin şərəfinə həm Serbiyada, həm də Azərbaycanda ucaldılmış abidələr xalqlarımızı, ölkələrimizi daha da sıx birləşdirir. Bu əlamətdar hadisələr Serbiya-Azərbaycan dostluğunun təzahürüdür.

Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanla Serbiya arasındakı münasibətlərin yaxşı perspektivləri var və yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlər əlaqələrin inkişafına töhfə verəcək.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

“Beynəlxalq yarışların sayəsində ölkəmiz daha da gözəlləşir”

Azərbaycana gəlib buranı görürlər, tanıyırlar. Bu yarışlar sayəsində bütün dünyada tanınılıq. İnsanlarımızı, millətimizi tanımaq, ölkəmizin aurasını görmək üçün faydalıdır, deyə düşünürəm”.

Şəhər sakini Sehranə Gənciyeva: “Ölkəmizdə inkişaf gedir. Ona görə də, xarici ölkə vətəndaşlarının Azərbaycana gəlməsi çox yaxşıdır. Bakını dünya görür, tanıyır. Ölkəmizə gələn turistlər Azərbaycanın mədəniyyəti, adət-ənənələri ilə tanış olurlar. Bu, çox yaxşıdır. Çünki Bakı ildən-ilə çox dəyişir, inkişaf edir. “Formula1” həm də çox maraqlı yarışdır. Maşınların yarışı insanların diqqətini çəkir, əyləncəlidir, həm də Bakını tanıyırlar. Turizm inkişaf edir”.

Şəhər sakini Sevinc Qasımova: “Formula1 yarışları keçirilərkən yollar bağlanır deyə, tıxac yaranır, işə gedib-gəlmək bir az çətinləşir. Amma ümumilikdə götürdükdə ölkəmiz tanınır, turizm inkişaf edir. Bu cəhətdən yaxşıdır. Turistlər alış-veriş edirlər, öz ölkələrinə Azərbaycandan yadda qalınacaq nə isə alıb aparırlar. Bu da valyutaya fayda verir”.

Şəhər sakini Billurə Ələkbərli: “Formula1 yarışlarının keçirilməsinin ölkə üçün əhəmiyyəti odur ki, dünyaya çıxırıq, nəticədə tanınılıq. Həm də turistlərin axını olduğuna görə ekonomik cəhətdən də faydası var. Həm dünya bizə gəlir, həm də biz dünyaya çıxırıq. Bizim vətəndaşlar da hansısa məsələdən xəbərdar olurlar. Bir az savadlanmaq kimi də baxa bilərik. Dünyagörüşümüz artır. COP29

“Formula-1” bahalı və elit idman növüdür. Yarışın Azərbaycan üçün siyasi əhəmiyyəti də xüsusi qeyd olunmalıdır. Dünya ölkələrinin yarısından çoxu azarkeş kimi yarışlarda təmsil olunacaq, Azərbaycan mədəniyyəti, qonaqpərvərliyi, güclü insanları ilə tanış olmaq imkanı əldə edəcək.

Ümumiləşdirsək, dünyaca məşhur “Formula-1” yarışının Azərbaycanda keçirilməsi ölkənin turizm potensialının bütün dünyada təbliğ edilməsində müstəsna rol oynayır. “Formula-1” yarışları iqtisadi cəhətdən cəlbedici və faydalıdır. Belə mühüm idman tədbirinin keçirilməsinin Azərbaycanın gücü, dünyada nüfuzu, yüksək iqtisadi potensialı ilə birbaşa əlaqəsi var. Məsələ ondadır ki, heç də bütün ölkələrə bu yarışların təşkilinə icazə verilmir. Əlbəttə, belə genişmiqyaslı və əhəmiyyətli yarışa ev sahibliyi müəyyən çətinliklər də yaradır və bu, normaldır. Paytaxt sakinlərinin “Formula-1” yarışlarının keçirildiyi günlərdə yolların bağlanması və s. kimi müvəqqəti çətinlikləri anlayışla qarşılaması, bu mötəbər idman tədbirinin gətirdiyi dividendləri dərk etməsi müsbət haldır. SİA mövzu ilə bağlı şəhər sakinlə-

ri arasında sorğu keçirib.

Şəhər sakini Araz Abdülhüseynov: “Mən 2015-ci ildə Bakı Olimpiya Oyunlarında, ondan sonra da “Formula1” yarışlarında könüllü kimi iştirak etmişəm. Beynəlxalq yarışların keçirilməsi bizim ölkəyə turist cəlb etmək və xarici valyutanın ölkəyə daxil olması deməkdir. Bu da ölkədə inkişaf, Azərbaycanın tanınması deməkdir. Turistlərin ölkəyə axını turizmin inkişafına dəstək olur”.

Şəhər sakini Nəzrin Əkbərzadə: “Beynəlxalq yarışların keçirilməsi, eləcə də “Formula1” yarışları ölkəmizin müasirləşməsi, daha da insanların dünyagörüşünün inkişaf etməsi, məlumatlanmağımız, bilikli olmağımız məqsədilə keçirilir. Necə ki, bizdən xaricə gedib orada təhsil alırlar, xarici ölkələri görüb tanıyırlar, onlar da

tədbiri də bu cəhətdən önəmli olacaq. Biz inkişaf etməkdə olan ölkə sayılıyıq. Ona görə, bu yarışlar bizim üçün də yaxşı sayılır”.

Şəhər sakini Aysən Nağıyeva: “Məncə, beynəlxalq yarışların sayəsində ölkəmiz daha da gözəlləşir. Turistlər axın edir. Ölkəmiz haqqında dünyada fikir formalaşır. Bütün beynəlxalq tədbirlər Azərbaycanı dünyada tanıdır, xarici vətəndaşlar gəlir. Turistlər digər illərdə də Azərbaycanı ziyarət etmək istəyirlər. İdman yarışları ölkəni tanımaq üçün ən sürətli yoldur. Bu cəhətdən “Formula1” yarışlarının əhəmiyyəti böyükdür. Belə yarışlar olmasa, diqqət mərkəzində olmaq çətinidir. Hər ölkədə Azərbaycan adını eşidirdim. Ölkəmizi tanıyırlar. Bu, beynəlxalq yarışların sayəsindədir”.

Söylü Ağazadə

Elçin Bayramlı

Elimizin toy kimi bir adəti vardı...

Müasir toyların Azərbaycan xalqının milli mədəniyyətinə, mənəvi dəyərlərinə zərər qədər də aidiyyəti yoxdur

Toylar, şənlik mərasimləri milli mədəniyyətin 10 əsas elementindən biridir. Xalqımızın qədim adət-ənənələri arasında toylar özünəməxsus yer tutur. Milli toylarımızın özünəməxsus gözəllikləri, zəngin ənənələri, mənəvi keyfiyyətləri var idi.

Son illərdə restoran toyları milli adət və ənənələrimizin tam itirilməsini özündə ehtiva edən yad bir mərasimə çevrilib. Artıq bəy-gəlin məclisə “Vağzalı” ilə yox, “Mendelson”la daxil olur. Toyda səslənən mahnıların çox az hissəsi Azərbaycan xalq mahnıdır. Əsasən, əcnəbi mahnılar və sözləri biabırçıqdan ibarət olan müasir küçə mahnıları səsləndirilir. Hətta, “Ağlın varsa, evlənmə” mahnısı kimi “şedevrlər” toylarımızın bəzəyinə çevrilib. Bəy-gəlinin rəqsi də əcnəbi mahnılar altında təşkil olunur.

Toy salonunun bəzənməsi də milli heç nəyi ifadə etmir. Bəylə gəlinə salona daxil olarkən zorla spirtli içki (sampan şərabı) içirtmək də milli mənəvi dəyərlərimizə ziddir. Bəyin geyimi dəyişməyə də, gəlinlərin geyimi getdikcə çıllaşır. Toyda olan əksər qız qadınların da geyimi Azərbaycan qadınına heç bir aidiyyəti olmayan geyimlərdir.

Toyda yeni yeni hoqqalar kəşf olunur- insanları zəhərləyən fişənglərin yandırılması, müxtəlif hoqqabaz qrupların çıxışının təşkil olunması və s. Axşam saat 10-da isə elə bir diskoteka təşkil olunur ki, adam dəhşətə gəlir. Dəhşətli dərəcədə yüksək səsle əcnəbi diskoteka mahnıları qoyulur və hamı ortalıqda tullanıb düşür. Xüsusilə sərxoş olmuşlar elə vəcde gəlir ki, deyirsən bu dəqiqə buraları dağıdacaq.

Musiqinin səsinin normadan hardasa 254 dəfə yüksək qoyularaq beyinlərinin darmadağın edilməsi, tamadanın ağzına gələni danışması, müğənnilərin mahnıları bəbad günə qoyaraq zarıması kimi şeylərdən isə heç danışmağa dəyməz.

İndi gələk Azərbaycan toyunun əsas elementinə- yemək içmək məsələsinə. Süfrələrin üstündə lap nağıllarda deyildiyi kimi quş südü, can dərmanı- hər şey var. Məşhur filmde deyildiyi kimi, süfrəni elə doldururlar ki barmaq basmağa yer qalmır...

Toy yeməklərinin və içkilərin çoxunun saxta, köhnə və ya keyfiyyətsiz olmasını kənara qoyaq. Müasir toy süfrəsi dünya tarixinin israfçılıq üzrə şəriksiz şah əsəridir. Burada obnlarla növbə kabanlar və sair yeməklər, onlarla növdə salatlar və turşular, onlarla növbə meyvələr və çərəzlər 3 mərtəbə şəklində elə düzülüb ki, sanki süfrə arxasında Qulliverlər oturub və hərəsi 10 kq yemək yeyəcəklər. Nəticədə, verilən yeməklərin azı 70 faizi istifadə olunmur və süfrədə qalır.

Bu yemək ki var- bu, bizim yaralı yerimizdir. İctimai müzakirələrdə hamı Avropa ölkələrini, Rusiyanı, Yaponiyayı misal gətirir, “onlar bizdən ağıllıdır, toyda çox sadə süfrə açılır, bizim kimi 30-40 cür yemək vermirlər” deyir, lakin həmin adamların təşkil etdikləri toya gedəndə görürsən ki, özü başqalarından daha böyük həngəmə çıxarıb.

Hər kəs bir-birinin bəhsinə girib daha “ağır” stol açmaq istəyir. Masalarda planetimizin Antraktida istisna olmaqla bütün materiklərindən gətirilmiş saysız-hesabsız nemətlər düzülür. Bununla fəxr edən toy sahibi heç düşünmür ki, bu həngəməni öz gücünə yox, qonaqların puluna həyata keçirir.

İş o yerə gəlib ki, indi toya çağırılan adamın qanı it qanına döndür. Orta statistik vətəndaşımız ayda 2-3 toya gedərsə aylıq maaşının azı yarısından keçməlidir. Bəs yarım ay necə dolanacaq? Özü də bu işgəncə kiminsə lovğalanması üçün baş verir.

Toya gələn qonaqların siyahıya yazdırdığı məbləğ, əslində, yeni evlənlərə çatmalıdır. Bu pulla yeni ailə quranlar heç olmasa öz evləri üçün çatışmayan nələrə ala bilər. Amma bu pullar şadlıq sarayının və digər hoqqabazlıq xidmətləri üzrə ixtisaslaşmış mərkəzlərin sahibinə çatır.

Hətta bəzən, heç toya yazılmış pullar şadlıq sarayının xərcini ödəməyə belə çatmır. Və toy sahini borca düşür. Hətta elə hallar olub ki, şadlıq sarayının pulunu ödəyə bilmədiyi üçün bəy girov saxlanılıb.

Müasir toylar özünü reklam yarışına döndərilib. Olmaz ki, onun əvəzinə xərclənən vəsaiti daha məntiqli məsələlərə yönəldək? Məsələn, sadə toy məclisi keçirib, qalan pulları yeni ailənin hansısa problemlərini həll etməsi üçün özlərinə saxlayaçaq?

Ümumiyyətlə, artıq açıq şəkildə demək olar ki, müasir toy mərasimlərinin Azərbaycan xalqının milli mədəniyyətinə, mənəvi dəyərlərinə zərər qədər də aidiyyəti qalmayıb.

Tualet kağızları BAĞIRSAQ FLORASINI MƏHV EDİR?

Tualet kağızı müasir həyatda gigiyenani təmin etmək üçün istifadə edilən ən praktik məhsullardan biri kimi önə çıxır. Demək olar ki, hər evdə rast gəlinən və əsas məqsədi gigiyena olan tualet kağızı ilə bağlı edilən iddia ona olan baxışınızı dəyişəcək. Məlumdur ki, biz nəinki tualetdə, bir çox hal və məkanlarda əl-üzümüzü də bu salfetlərlə silirik. Tualet kağızının ağacdan hazırlandığı deyilir. Lakin ağac qəhvəyi rəng olduğu halda, bu kağızlar ağ rəngdir.

Bu kağızlara ağardıcılar və bir sıra başqa maddələr tətbiq olunur ki, rəngi ağ olsun. Nəticədə bağırsağ florasına ciddi zərər vurulur. Bu gün günümüzdə bağırsağ xəstəlikləri həddindən artıq çox yayılıb. Bunun səbəbi tualet kağızlarıdır?

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Bir sıra mənbələr göstərir ki, tualet kağızının istifadəsi praktiki olsa da, onun istehsalında istifadə edilən kimyəvi maddələr zəhərliyədir. Tualet kağızı hazırlamaq üçün istifadə edilən materiallar və onların bədənimizə zəhər kimi zərər verdiyini öyrənəndə hamısını atmaq istəyəcəksiniz. Hətta arasına gigiyena üçün istifadə edilən tualet kağızı ilə ağız və burnumuzu belə silirik.

Tualet kağızının tərkibindəki zəhərli maddələr ondan istifadə etdikcə bir çox xəstəliyə səbəb olur. Onun yumşaq və ətirli olması üçün ona əlavə edilən maddənin insan sağlamlığına ciddi təsiri var. Tualet kağızı istehsalçıları "kommersiya sirri" kimi istifadə edilən kimyəvi maddələri açıqlamamağa üstünlük verirlər. Lakin tualet kağızını yumşaq etmək üçün təhlükəli kimyəvi maddə olan "formaldehyd"den istifadə edilir. Formaldehyd özəl bölgələrinizi qıcıqlandırır. Bu da gözələrinizin, dərinizin və boğazınızın daha həssas olmasına səbəb olur.

Allergiyaya şərait yaradır

Formaldehyd təsirli tualet kağızları bazar rəflərində düzülüb. Gözəl və yumşaq qoxu vermək üçün istifadə edilən digər maddələr allergiyanızı artırır və ya yeni bir allergiyaya səbəb ola bilər.

pH balansını pozur

Süni ətir tualet kağızı qoxusunu xoş etmək üçün istifadə olunur. Bu süni qoxu tualet kağızının istifadə olunduğu xüsusi sahənin pH

balansını pozur. Bu da infeksiyaya yoluxmağınıza səbəb olur. Tualet kağızı seçiminiz hətta reproduktiv sisteminizin sağlamlığına təsir edə bilər.

Təkrar emal edilmiş tualet kağızlarının zərərliyi

Son illərin məşhur məhsullarından olan təkrar emal edilmiş tualet kağızı daha yaxşı seçim kimi görünərsə də, tərkibində endokrin sistemi pozan Bifenol A və ya BPA var. BPA kimyəvi cəhətdən məhsuldarlıq və uşaqlığın funksiyası üçün vacib olan estrogen hormonuna bənzəyir.

Estrogenləri təqlid etdiyi üçün BPA reproduktiv problemlərə səbəb ola bilər. Əslində, tibb mütəxəssislərinin ailə qurmaq istəyən qadınlara tövsiyə etdiyi ilk şey BPA-dan çəkinməkdir. Xüsusi yerlərinizi təmizləmək üçün tualet kağızı istifadə etsəniz də, bu, axtardığınız təmizləmə üsulu olmaya bilər. Qıcıqlanmaya səbəb olmaqla yanaşı, tualet kağızı ilə silmək mikrobların kirdən əllərinizə və dirnaqlarınıza keçməsi deməkdir.

Əksər insanlar tualet kağızının insan sağlamlığı üçün təhlükəli ola biləcəyini belə düşünmürlər. Gəlin etiraf edək ki, tualet kağızı dedikdə, biz ən yumşaq və ən ağ olanına üstünlük veririk. Ancaq həqiqət budur ki, bu cür kağızlar bədəninizə ən zəhərliyədir. Əslində, əksər

kommersiya kağız məhsullarında 100.000-dən çox kimyəvi maddənin istifadə edildiyi iddia edilir. Belə olduğu halda, uzun müddətli istifadədə tualet kağızının insan sağlamlığına mənfi təsiri əhəmiyyətli ola bilər. Bu zəhərli maddələr dərimizdən sorulur və qan dövranımıza daxil olur. Bu toksinlərdən ən təhlükəlisi xloridur və təəssüf ki, tualet kağızı istehsalında ən çox istifadə edilən ağardıcı maddədir. Uşaq salfetləri, kağız dəsmallar, qəhvə filtrləri, süd qutuları və s. Gündəlik istifadə etdiyimiz bir çox məhsulların tərkibində xlorid var. Xlor ağartıcı dioksinlər və furanlar kimi təhlükəli toksinləri buraxır. Dioksin reproduktiv və inkişaf problemləri, immunitet sistemine zərər, hormonlara müdaxilə və həmçinin xərçəngə səbəb ola bilər. Bundan əlavə, dioksin bir növ POP (davamlı üzvi çirkləndirici) və yüksək kimyəvi sabitliyə malikdir. Dioksinin yarı ömrü 7-11 ildir və yağ toxuması tərəfindən

sorulur, beləliklə bədəndə və ya ətraf mühitdə yığılmağa səbəb olur.

Ətraf mühitə zərər

Tualet kağızı tək insan orqanizminə zərər vermir, həm də

emələ gələn tullantılar səbəbindən ətraf mühitin çirklənməsinə səbəb ola bilər. Bunun əsas səbəbi xüsusilə son illərdə tualet kağızı istehsalında istifadə edilən kimyəvi maddələrin miqdarının artmasıdır. Normalda tualet kağızı çirək su təmizləyici qurğuya çatmadan əvvəl əriyir. Bu, tualet kağızının adətən bitki selülozuna əsaslanması ilə əlaqədardır və kağız su ilə doyduqda, su molekulları kağız əriyənə qədər selüloza bağlarını zəiflədir. Ancaq yumşaq, uducu və güclü tualet kağızı istehsal etmək üçün istifadə edilən kimyəvi maddələrə görə çirək su ilə birlikdə daha çox kimyəvi maddələr buraxılır. Suda olan mikroblar həll olunmuş kağızı yeyir, bu da onu lile çevirir.

Digər tərəfdən, tualet kağızının istehsalı prosesi də ətraf mühitə mənfi təsir göstərir. Kağızın qablaşdırılması və möhkəmləndirilməsi kimi istehsal prosesləri də ətraf

mühitə təhlükə yarada bilər. Selüloz və kağız fabrikinin tullantı suları azot və fosfor kimi su obyektində oksigenin tükənməsinə səbəb ola və ya pisləşdirə bilən

kağızı qalıcı təmizlik təmin etməyi üçün təsirsiz bir üsul ola bilər. Anal təmizliyi yalnız tualet kağızı rulonu ilə etmək necis qalıqları səbəbiylə anal çat və sidik yolları xəstəlikləri kimi sağlamlıq problemlərinə səbəb olur.

Tualet kağızı tam təmizləmir

Yaponiya, İtaliya və Yunanıstan kimi ölkələr özlerini təmizləmək üçün, ümumiyyətlə, sudan istifadə edir, Böyük Britaniya, ABŞ və Avstraliya kimi ölkələr isə tualet kağızından istifadə edirlər. Bununla belə, tualet kağızı təmizləyərək necis və sidiki silir, lakin qalıqları tam təmizləmir. Buna görə nəm salfet kimi alternativlərdən istifadə etməklə bakteriyalar öldürülür.

Bundan əlavə, tualet kağızının kobud istifadəsi ağırlı anal çatlara və ya hətta hemoroidlərə səbəb ola bilər. Bu vəziyyətdə, sağalmağ səkiz-on iki həftə çəkə bilər. Eyni şəkildə, tualet kağızından kobud istifadə zamanı sidik yollarının infeksiyaları da baş verə bilər. Yaş salfetlərdən istifadə daha yumşaqdır və bütün gizli zərərli bakteriyaları təmizləməyə imkan verir.

Həddindən artıq tualet kağızı istifadənin altında yatan sağlamlıq problemləri

Anal fistula: Anal abse rektumda ağrı, qızartı və axıntıya səbəb ola bilən infeksiyadır. Müalicə olunmayan anal abseslər anal fistula çevrilə bilər.

Bağırsağ sızması: Necis tutmama kimi də tanınan bağırsağ sızması, bağırsağ hərəkətlərini tutmaqda çətinlik çəkməyə başladığınızda baş verir.

Hemoroid: Hemoroid düz bağırsağın içərisində və ya xaricində şişkin qan damarlarıdır. Onlar qaşınma, ağrı və qanaxma kimi simptomlara səbəb ola bilər. Hemoroid olduqca yayılmış bir xəstəlikdir. ABŞ-da hər 20 böyükdən 1-də və 50 yaşdan yuxarı yaşlıların təxminən yarısında hemoroid olduğu təxmin edilir. "Böyük zərurət" kitabının müəllifi Rouz Corc milyonlarla insanın anusuyla çirklənməsini təəccübləndirir və deyir: "Tualet kağızı necisləri təmizləmir, sadəcə onu daha da yayır" deyib. Xüsusilə tualet kağızı istifadə edərkən arxadan ənə doğru sildiyiniz zaman bakteriyalar anusdan önə doğru çəkilir ki, bu da kişi və qadınlar üçün ciddi infeksiya riski yaradır.

Nəm salfetlə əvəzləyin

Mütəxəssislər tualet kağızı üzərində bağırsağ parazitləri ilə təmasda olma ehtimalını da qeyd edir və nəm salfetdən istifadənin həm gigiyena, həm də sağlamlıq baxımından daha yaxşı olduğunu bildirirlər.

Ayşən Vəli

Rəsmi Bakı çoxvektorlu və müstəqil siyasət yürütməklə, bütün dünya ölkələri ilə münasibətlərini daha da yaxşılaşdırdığı halda, İrəvanın bu vaxta qədər mövcud olan bütün münasibətləri, əlaqələri getdikcə daha da pisləşir. Azərbaycan hətta Ukrayna, eləcə də Rusiya ilə münasibətlərini yaxşılaşdırmaqdadır, amma bunun fonunda Ermənistan hər iki ölkə ilə münasibətlərini gərginləşdirir. Rəsmi Moskvanın mövqeyindən də görünür ki, Ermənistan itirməkdə, bütün istiqamətlərdə davamlı olaraq fiasco ilə qarşılaşmaqdadır.

Marionet kimi çıxış edən, hansısa qüvvələrin əlində alətə çevrilən Ermənistanın uğurlara qətiyyəti belə ola bilməz.

Ukraynanın Azərbaycana olan münasibətinin get-gedə daha da yaxşılaşmasına görə haylar təccüb hissi keçirirlər. Bunu Ermənistan mətbuatının mövqeyindən də başa düşmək çətin deyil. İndi erməni mediası daş atıb başını tutur və Azərbaycanın həm Rusiya, həm də Ukrayna ilə münasibətlərini başa düşməkdə erməni cəmiyyətinin çətinlik çəkdiyini etiraf edir. Hətta Ermənistan məxsus kütləvi informasiya vasitələrində sual olunur ki, Ukrayna necə

Hayların səhv addımlarının nəticəsi olan FİASKO

yə hazır olduqlarını bəyan etməyə üstünlük vermələri erməni cəmiyyətinin səbrini tamam daşırıb. Soruşmaq ayıb olmasın, niyə ermənilər beləcə qıcıqlanırlar və özlərini hansı haqla müqaisə etməyə çalışırlar? Axı işğalçı ölkənin işğalçıdan başqa məqsədi, niyyəti, əməli fəaliyyəti olmayıbsa, bu gün hansı üzlə hansısa iddiada ola bilərlər? Azərbaycan özünün bütün istiqamətlərdə, ələlxüsus da iqtisadi baxımdan inkişafını təmin etdiyi bir dövrdə ermənilər ancaq işğalçı əməllərinə görə fəxr etməklə məşğul idilər. Axı məhz həmin işğalçılıq siyasətinə görə Ermənistan beynəlxalq layihələrdən kənarda qalıb və bu gün də marginallaşmış, küncə qısılmış durumda olmaları da səhv yolda olmaları səbəbindendir. Hayların hər dəfə qarşılaşdıqları fiasco məhz səhvlərinin məntiqi nəticəsi olaraq təzahür edib və heç olmasa gec de olsa bunu anlasalar, səhvləri, ambisiyaları, işğalçılıq meyillərini bir tərəfə qoyub, normal qonşuluq siyasəti aparsalar, o zaman hansısa ümid etmələrinə dəyər. Amma indi belə bir ümidin olmadığını öz gözləri ilə görürlər və qıcıqlanmaları da, kompleksə düşmələri də bu səbəbdendir.

Hayların ağıllarına gələni etmələri hələ də səhv yolda olmalarının təzahürü və isbatıdır

Bəli, Azərbaycan eyni zamanda həm Ukrayna, həm də Rusiya ilə münasibətləri yaxşılaşdırmağa bildi, hansiki ən diqqətçəkən məqam elə budur. Həqiqətən də ölkəmiz Avropa İttifaqının mühüm müttəfiqinə çevrildi. Bir çox ölkələrlə daha yaxından əlaqələr qurduq. Müttəfiqlik etdiyimiz ölkələrin sayı da günü-gündən artmaqdadır. Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzu getdikcə böyük sürətlə artıb. Ölkəmiz dünyada söz sahibinə çevrilib. Rəsmi Bakı ilə hesablaşmaq məcburiyyətinin olması faktı dəfələrlə müşahidə olunub. Azərbaycanın artan imici də düşmənlərinin gözünü çıxarmaqdadır. Uğurlarımızdan qıcıqlanan bədnam qonşularımız bunu qəbul belə etmək istəmirlər. Qəbul etmək istəməmələri dərd yarı, onlar hələ də dərk edə bilmirlər ki, işğalçı ölkəni Azərbaycanla müqaisə belə etmək mümkün deyil, hansiki bunun da məlum səbəbləri var. Səbəb odur ki, daim inkişaf, tərəqqi uğrunda çalışan Azərbaycana heç zaman işğalçı Ermənistan tay ola bilməz. Heç zaman Azərbaycanın uğurlarını həzm etmək onlara, haylara asan olmayacaq. Ona görə ki, yanlış yolda olmaları, səhv addımlar atmalarının fonunda qarşılaşdıqları uğursuzluqların öz səhvləri olduğunu anlamamaqla, dərk etməməklə çətinlik çəkmələri buna imkan verməz. İndi erməni cəmiyyəti rəsmi İrəvanın bütün səhvlərini, ölkələrinin qarşılaşdığı fiaskonu qəbul etmək, "udmaq" məcburiyyətindədir. Dəfələrlə erməni baş nazir Nikol Paşinyan tənqid atəsinə tutulsa da, haylar da uydurduqları şəkildə onu türklərə, Türkiyəyə və Azərbaycana satqınlıq etməkdə ittiham etsələr də sonda səslərini böğməq məcburiyyətində qaldılar. Hər şeyi yalnız hakim komandanın üzərinə atmağın özünün də bir səhv olduğu qənaətinə gəlmələri də bu baxımdan anlaşılmalıdır. Ona görə anlaşılmalıdır ki, küçə nümayişçisi olan Nikol Paşinyanı ermənilərin özlərinin hakimiyyətə gətirdiklərini elə özlərindən yaxşı bilən də yoxdur. Artıq erməni cəmiyyəti çox yaxşı bilir ki, ölkəsinin hakimiyyət komandasını məhz özləri hakimiyyətə gətiriblər. Yaxşı bilir, yaxşı başa düşür ki, əli sarıqlı, beli çantalı ABŞ layihəsi olan Paşinyana inanmaları özü də yanlışlıq və səhv olub. Ümumiyyətlə, erməni cəmiyyətinin səhvlərinin sayı-hesabı yoxdur. İndi də sülh gündəliyinə barmaqarası baxmaları, sülh deyil, regionda münaqişəni qızıqdırmaq üçün ağıllarına gələni etmələri hələ də səhv yolda olmalarının təzahürü və isbatıdır. Hayların belə səhv addımları narahatlıq doğurduğu kimi, bundan sonra da doğurmalıdır. Buna Rezonans dedikdə daha doğru səslenir. Hayların səhv addımlarının nəticəsi olan fiasco da bu səhvlərdən qaynaqlanıb.

sakitləşdi? Sual olunur ki, ukraynalılar məhz ruslarla olan münasibətlərin fonunda niyə anti-Azərbaycan mövqə bildirmirlər? Həmçinin, erməni KİV-lərində sual edilir ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Bakıya səfərindən niyə Ukraynada narazılıq olmayıb? SOCAR-ın yanacaq doldurma məntəqələrini boykot etmək barədə çağırışları da bir bayraq olaraq istifadə etmək istəyən haylar hələ də başa düşmədikləri məqamların olduğunu etiraf edirlər. Bəzən bunu sözügedən şirkətin "Qazprom"la müqavilə bağlaması ilə izah edirlər. Məsələ burasındadır ki, haylar hələ də başa düşə bilmirlər ki, Azərbaycan özünün düşünülmüş, məqsədyönlü və ağıllı siyasəti ilə heç bir ölkə ilə münasibətlərini korlamır. Əksinə, rəsmi Bakı demək olar ki, bütün dünya ölkələri ilə davamlı şəkildə münasibətlərini yaxşılaşdırır, əlaqələrini genişləndirir. Hətta ölkəmiz bizə yaxın olan, qardaş ölkələr hesab olunan bir çox dövlətlərlə daha yaxından əməkdaşlıq, tərəfdaşlıq edir. Dövlətimizin, dövlət başçımızın apardığı uzaqgörən, düşünülmüş siyasət sayəsində bir sıra ölkələrlə müttəfiqlik münasibətləri belə yaran-

maqdadır. Bunu isə haylar qətiyyəni həzm edə bilmirlər. Heç başa da düşmək istəmirlər. Başa düşmək istəmirlər ki, Azərbaycan belə uğurlar əldə etmək üçün daim özünün düşünülmüş siyasətini müstəqil şəkildə həyata keçirib. Anlaya, dərk edə bilmirlər ki, hansısa ölkələrin marioneti kimi çıxış edən, hansısa qüvvələrin əlində alətə çevrilən Ermənistanın uğurlara qətiyyəni ümidi belə ola bilməzdi. Hələ də fərqi deyillər ki, kimlərinə siyasətini xidmət etməklə, ambisiyalara qul olmaqla, işğalçılıq dövlət siyasəti hesab etməklə, qətiyyəni nüfuz qazana bilməzlər və itirdikləri ancaq etdikləri səhvlərin nəticəsidir və istənilən sahədə qarşılaşdıqları fiasco da məhz bu baxımdan səbəbsiz deyil.

Erməni cəmiyyətində narahatlıqların doğurduğu rezonans

Diqqətə çatdırıraq ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin oktyabr ayında Kazanda keçiriləcək BRİKS sammitinə artıq dəvət olunması belə erməniləri bərk qıcıqlandırır. Hayların hövsələsini daraldan ən diqqətçəkən məqam isə Bakının bu təşkila-

ta üzv olmaq üçün müraciətini Moskvanın dəstəkləməsidir. Belə bir dəstəyin olması barədə Rusiya Federasiyası xarici işlər nazirinin müavini Sergey Ryabkov açıq şəkildə jurnalistlərə məlumat da verib və görünür, ermənilər bundan daha çox narahat olmağa, qıcıqlanmağa başlayıblar. Əsasən də haylar ona görə qıcıqlanırlar ki, Azərbaycanın BRİKS-ə qoşulmaq üçün müraciətini şərh edən rusiyalı nazir müavininin, Moskvanın "buna çox sevinməsi" barədə fikir bildirməsidir. "Biz Azərbaycanı dəstəkləyirik. Biz inanırıq ki, bu, yəni BRICS-ə qoşulmaq, şübhəsiz ki, əlavə dinamika və unikal təcrübə gətirəcək. O cümlədən bir çox gündəmlər üzərində eyni vaxtda və konstruktiv şəkildə işləmək, BRİKS üçün çox xarakterik olan bir şey gətirəcək", deyər Ryabkovun bildirməsi erməni cəmiyyətində narahatlıqlardan dolayı bir rezonans da doğurub. Eyni zamanda, Ryabkovun dediklərinin Kiyevdə eşidilməsi, hətta bunu eşindən sonra hansısa qeyri-adi reaksiya verilməməsi hayların yuxularını eərşəkəlib. Məhz məlum fikirlərdən sonra Azərbaycan qazını özləri vasitəsilə Avropaya nəql etmə-

Artıq 4-cü ildir ki, görkəmli tarzən Mirza Sadiq Əsəd oğlu Sadıqcanın doğum gününü doğulduğu Şuşanın azadlığı ilə, ümumilikdə Zəfəri Vətənimizdə anırıq. Qarabağ Zəfəri dağından-daşından, çəmənindən-gülündən, havasından-suyundan, tarixi abidəsindən-yerlərindən, məscidindən-pirindən tutmuş bu yerlərin böyük şəxsiyyətlərinə kimi, ilhamını Şuşanın başı dumanlı dağlarından, yaşıl ətəyindən, allı-güllü çəmənindən, Ağdamın bayaz atlılarından, Füzulinin adaşı Füzulidən, Xudəfərinin Araza sevdəsindən, Suqovuşanda görüşən sularından, Laçının dolanbaclarından, Kəlbəcərin şiş papaqlı dağlarından, Zəngilanın bir-birinə çiysin verən meşələrindən alan sənət adamlarına qədər hər bir canlıya ikinci həyat verir.

Qarabağın 30 illik sükutundan sonra buradan Üzeyirin ürəyimizlə qoşa döyünən melodiyları, Xan Şuşinskiyin, Bülbülün, Cabbar Qaryağdıoğlunun, Hacı Hüsünün, Məcid Behbudovun, İslam Abdullayevin əsrarəngiz səsləri, Vaqifin, Natəvanın qəlbləri riqqətə gətirən misraları eşidilir. Sıxır sinəsinə Sarı Aşıq sazını, "Zəfər"dən deyir. Eləcə də Mirza Sadiqın sinəsinə basdığı tarının müşayiətində möcüzəli xalq mahnıları, muğamlar, eləcə də "Zəfər" muğamı azad yurdlarımıza yeni həyat bəxş edir...

Bu dünyadan bir Sadıqcan keçdi...

Mənbələrdən məlum olur ki, XVIII əsrdən etibarən Yaxın Şərqlərləndə, o cümlədən Azərbaycanda xalq tərəfindən böyük sevgi ilə sevilən və qiymətləndirilən xanəndə və sazəndlərə "can" kimi yüksək ad və yaxud təxəllüs verilmiş. Belə bir əzizləmə Mirza Sadiğa da mütəssər olmuşdur. Həm tarın texniki vəziyyətini təkmilləşdirdiyinə, həm də tərda və kəmançada gözəl ifasına görə Sadıqcan öz dövründə "Qafqazın birinci tarzəni" kimi tanınmış.

Sadıqcan həm kəmançada, həm də tərda o dövrün məşhur xanəndələrini müşayiət edərdi. Artıq onun sorağı Qarabağdan kənara çıxmışdı. Cənubi Qafqazda, Şərqlə dünyasında Sadıqcanı yaxşı tanıyırdılar. Onu tez-tez öz məclislərinə, toylarına, xeyir işlərinə dəvət edirdilər. Sadıqcanın adı Cabbar Qaryağdıoğlu kimi xanəndə ilə yanaşı çəkiliydi.

Bəstəkar Əfrasiyab Bədəlbəyli Sadıqcanın bəzən sağ əlini (mizrab olmadan) istifadə etmədən, sol əlinin barmaqları ilə fərqli səslər yaratmasını, simlərlə xüsusi bir şəkildə vuraraq və ya basaraq müxtəlif səslərin uzanması üçün pərdələri çəkməsini söyləyirdi. Bu fikri təsdiqləyən daha bir fakt da var. Tarzən Bəhram Mansurovun atası olan Məşədi Süleyman bəy Mansurov

Sadıqcanı belə xatırlayırdı: Onun tarla möhtəşəm ifası insanlar üzərində bir növ anlaşılmaz gücə malik idi. O, mizrab olmadan, virtuoza kimi tarı çənəsinə qaldıraraq, bəzən isə tarı boynunu əyib çalırdı. O, həm də bəzən aşılqar kimi, tarı başının üzərinə qaldırırdı. Buna bənzər digər faktı isə musiqi tədqiqatçısı Əbdülməhid Babayev söyləyirdi: Mən ilk dəfə Sadıqcanı 1897-ci ildə Bakıda – İçərişəhərdə Hüseynbəy Ağayevin toyunda gördüm. Cəmi Qafqazda belə gözəl tar çalan olmayıb. Sadıqın çox gözəl camalı var idi. Ucaboy, enlikürək və cüssəli idi. O, məclisə çox ədəb və ərkanla girərdi. Camaat ona sonsuz hörmət bəslərdi. Onun əlində o qədər qüvvə var idi ki, tarı çox zaman mizrabsız çalardı.

Diz üstündən sinəyə

Tarın adı hər zaman muğamlarımızla qoşa çəkilib. Yeni muğamsız tar, tarsız muğamın olması təsəvvürlərə belə gələ bilər. Əfrasiyab Bədəlbəylinin dediyi kimi: "Əgər nəzərə alsaq ki, muğamların ifasında tar çalğı aletləri içərisində əsasdır, onda Mirza Sadiqın tarının son nəticədə Azərbaycan musiqi sənətinin inkişafında dönüş yaratdığını inamla demək olar. Mirza Sadıqdan başlayaraq Azərbaycan muğamlarının mahiyyəti, onların

ifadə vasitələri, təsir gücü və ifa üsulları yeni bir mərhələyə qalxmışdır. Mirza Sadıq Azərbaycan musiqi tarixində yeni bir səhifə açmışdır".

Azərbaycan muğamının inkişafı tarixində misilsiz xidmətləri olan Sadıqcan musiqi mədəniyyətimizin həm də novatoru olmuşdur. Azərbaycan musiqi tarixinin tədqiqatçısı Firudin Şuşinski yazırdı ki, Sadıqcan tarın təkmilləşdirilməsi üzərində işləyərək quruluşunu dəyişmişdir. Tarın qolunda olan bir çox artıq pərdələri atıb, 17 pərdə saxlamış, səsinə gücləndirmək üçün birinci qoşa ağ simin və qoşa sarı simin hərəsindən bir oktava yuxarı zil səslənən iki cüt cinkənə simi əlavə etmişdir. Tarın rezonansını artırmaq, həm də lazım gəldikdə səsləndirmək üçün sarı simdən bir oktava aşağı, yeni bəm səslənən bir qalın sarı boş sim də artırırmışdı. Bundan əlavə, tarın qolunun yuxarisində, yeni kəlləyə yaxın yerdə əlavə pərdə bağlamaqla "lal barmaq" üslubunu da icad etmişdi. Sadıqcana qədər tarın beş simi var idi. O, tara altı sim də əlavə edərək 11-ə çatdır-

SADIQCAN: Qafqazın birinci tarzəni

dı. Onun yaratdığı yeni tar daha gözəl, daha mükəmməl hesab olunurdu.

Həm də o zaman tarı adət üzrə diz üstündə qoyub əylənərək çalardılar. Sadıqcan bu bəsit qaydanı sıradan çıxararaq həmin aletin tarixində ilk dəfə onu sinə üzərində çalmağa başladı. Məhz onun təkmilləşdirdiyi Azərbaycan tarı Qafqazda və Orta Asiyada geniş yayılaraq milli musiqimizin rəmzinə çevrilib.

Tarın dilini bilən, muğamlarımıza yaxından bələd olan bu sənətkarın bənzərsiz qabiliyyəti möcüzə hesab olunan başqa bir hadisədə də öz əksini tapmışdır. Bu, bir istedadın, Allah vergisindənmi irəli gələn möcüzə imiş, bilmirəm, amma şahidlər nəşir edir ki, Sadıqcan qaratoyuğa bir neçə kiçik təsnif və mahnıları öyrədə bilmiş. Bu barədə Qurban Pirimov yazırdı: "Bir gün Sadıq məndən xahiş etdi ki, onun üçün Gülablıdan bir bülbül gətirim. Mən də bir şeydə bülbül, bir də qaratoyuq apardım. Bir gün gəlib gördüm ki, o, qaratoyuğun qabağına bir güzgü qoyub. Özünü kənarda durub tar çalır. İndiki kimi yadımdadır. O qaratoyuqların çöldə oxumalarına bənzəyən bir təsnif çalırdı. Güzgüdə öz şəklinə tamaşa edən qaratoyuq birdən başladı oxumağa. Mən təəccübdən yerimdə quruyub qaldım. Sadıq belə sənətkar idi. O, görünməmiş bir möcüzə idi".

keçirir.

Qədim muğamlarımızdan "Zəfər" muğamına

Qarabağ Zəfəri ilə Sadıqcan tarına yeni bir sim əlavə etdi, 12-ci simi-Zəfər simini. Bu sim qəlbimizin sarı simidir- həm hicran, həm vüsaldır, həm kəder, həm sevincdir. Bu sim 30 ilin qara sevdası, 44 günün sevdasıdır. Bu sim həm övlad dağı, həm də qürur dağıdır. Şəhiddir, qazidir, lakin həm də Vətən sevgisi, yurd məhəbbətidir. Anaların qara yox, al şalıdır-qürur şalıdır. Ataların oğul təşnəsi yox, torpaq-namus, şərəf xilas-karıdır. Bu sim anası Azərbaycana 30 illik həsrətdən sonra qovuşan Qarabağdır. Zəfərdir, ordudur, əsgərdir, müzəffər sərkərdədir. Məşhur tarzən, bəstəkar, böyük sənətkar Sadıqcanın Azərbaycan tarının ahəngdarlığı üçün 5-dən 11-ə qaldırdığı, daha təsirli etməsi üçün artırdığı 12-ci simdir. Zəfər nəğməsi yalnız o simlə ifa olunur indi. Bu səs Qarabağın bütün ellərinə azadlıq nəğməsinə yaydıqca, onu yaradan sənətkar haqqında da söhbət açmağa səbəb yaradır.

Tək milli musiqi aləti tara yox, eyni zamanda milli musiqimiz muğama da bir sıra yeniliklər gətirən Sadıqcan "Segah" muğamını inkişaf etdirərək ona "Zabul" pərdəsini, "Mirza Hüseyn" seghahına isə "Muxalif"i əlavə etmiş, "Mahur"u daha da təkmilləşdirmişdir. Sadıqcanın bu ixtirasından sonra istər bəm, istərsə də yüksək səs diapazonuna malik xanəndələrə "Zabul"u oxumaq daha əlverişli olmuşdur. Çünki yenə də musiqişünasların dediyinə görə "Segah" muğamını tamamdəstgah (yəni "Mayeizabul", "Manəndi-Muxalif", "Orta Segah", "Məxluq", "Şikəsteyi-fars",

"Mübərrigə", "Ərağ", "Yədi hasar", nəhayət, "Aşıqı-guş" şöbəsinə) sonra təkrar "Zabul"a qayıtmaq) oxumaq üçün "Zabul-seghah" öz həcmi etibarını ilə xanəndəyə daha gözəl şərait yaradır.

Sadıqcandan əvvəl "Mahur" muğamının bir dəstgahı mövcud idi. Sadıqcan "Mahur"u "Mahur-Hindi" və "Orta Mahur" dəstgahlarını əlavə etmiş, "Orta Segah" və "Bayatı-Şiraz" muğamlarına bir neçə rəng bəstələmişdir.

Sadıqcan tarımıza 12-ci simi əlavə etməklə "Zəfər" adlı muğamımızın ifasına həyat verdi. Qoy bu sim heç susmasın, "Zəfər" muğamını səsləndirsin. Bu səs öz gücünü Qarabağa yeni həyatın qayıtmasından, bütöv Azərbaycandan, vətənpərvər gənclərimizdən, ölməz şəhidlərimizdən, igid qazilərimizdən, ətrafında sıx birləşdiyimiz müzəffər sərkərdəmizdən alır. Qoy bu "Zəfər" muğamı heç susmasın. Susmasın ki, yaxınlıqdakı düşmənin qulaqlarını hər an məğlubiyyət acısı ilə "oxşasın".

Mətanət Məmmədova

Aleksey Naumov: "Qərbin yardımı Ermənistanı Azərbaycandan güclü edə bilməyəcək"

"İrəvan Bakının şərtləri ilə razılaşmayana qədər sülh razılaşması imzalanmayacaq"

Rusiya Beynəlxalq Məsələlər Şurasının eksperti Aleksey Naumov Bakı ilə İrəvan arasında sülhün perspektivləri ilə bağlı fikirlərini "Moskva-Baku" portalına müsahibəsində şərh edib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

ovlayır. Ya Qərbdən gələn pul, ya silah, ya da Ermənistan xeyir verən siyasi bəyanatlar. Bu gün Ermənistan hökuməti "dövlət idarçılığının səmərəliliyinin artırılması, iqtisadi problemlərin aradan qaldırılması" və "demokratiyanın inkişafı" üçün ABŞ-ın qrant yardımının 250 milyon dollara

xarici siyasət aktuallığını itirəcək. Ona görə də Ermənistanın baş

- Aleksey, belə görünür ki, Ermənistanın baş naziri Azərbaycanla sülh sazişinin imzalanmasını gecikdirmək məqsədi güdür...

- Doğrudan da, belədir, amma hər siyasi addımın öz səbəbi var. Heç bir siyasi addım elə-belə atılmır; Nikol Paşinyanın indi sülh müqaviləsi bağlamağa əsası yoxdur, çünki bu, ona heç nə verməyəcək. Və əksinə: sülh müqaviləsinin bağlanması prosesini gecikdirmək ona kifayət qədər çox şey verəcəkdir. Ermənistanın baş nazirinin vəziyyəti və taktikasını obrazlı şəkildə balıq ovu prosesi ilə müqayisə etmək olar. Balıqçı çubuğunu gölməçəyə atır və qarmağa nəyin düşəcəyini gözləyir. Bu yaxşı bir balıq da ola bilər, deşik ayaqqabı da ola bilər. Amma siyasətçilər yemi atmasalar, bundan heç nə çıxmayacaq. Sülh danışıqlarını gecikdirən Nikol Paşinyan daim özü üçün nə isə

qədər artırılmasını təsdiqləyib. Nikol Paşinyan Ermənistanı dünya hadisələrinin diqqət mərkəzində saxlayır. Çoxları bunu müzakirə edir, çoxları deyir ki, İrəvan və Bakı sülh müqaviləsi imzalamalıdır. Amma məhz bu sülh müqaviləsi imzalanan kimi Ermənistan diqqət mərkəzində olmaqdan əl çəkəcək. Nikol Paşinyan və Ermənistan

naziri sülh sazişi ilə bağlı müxtəlif, bəzən də ziddiyyətli bəyanatlar verir: 2027-ci ildə və ya başqa vaxtda Konstitusiyaya ilə bağlı referendum keçirəcəyik, amma hələlik bunu bilə-bilə sülh razılaşması imzalayaq, ya da hələ ki, fikirləşək. Bilirlər ki, Azərbaycan yarımçıq saziş sənədinin bağlanmasına razı

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Azərbaycan Respublikasının dünya birliyinə inteqrasiyası, region ölkələri və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

olmayacaq. Bu, İrəvanın belə bir strategiyası, taktikasıdır.

Biz görürük ki, bütövlükdə Ermənistan Qərbin təsiri altındadır. Buraya respublika ordusunun NATO standartlarına keçirilməsi, hüquq-mühafizə orqanlarında islahatlar da daxildir. Biz Ermənistan Respublikasının təcridcən sürünən qərbəşməsinin şahidi olduq. Qərb Ermənistanı Cənubi Qafqazda özünün forpostuna çevirmək, onu regionda təsir rıçaqına çevirmək istəyir. Təbii ki, hər bir ölkə, hər bir siyasi blok öz təsir imkanlarını artırmağa çalışır. Transqafqaz mühüm, əsas regiondur, o cümlədən əsas tranzit regiondur. Qərb isə bu regionu burdakı oyunçuların - Rusiya, Türkiyə, Azərbaycanın nəzarətinə buraxmaq istəmir. Qərb Zaqafqaziyada getdikcə daha çox nüfuz qazanmağa çalışır və bunun evəzini ödəməyə hazırdır, bəlkə də çox da yüksək qiymətlə deyil, amma yenə də. Və o, Ermənistan maliyyə sərmayəsi yatırmaqla, hərbi sahəyə (silah, təlim, təhlükəsizlik) sərmayə qoymaqla və şifahi şəkildə, yeni Ermənistanı dəstəklə-

təşkil edir.

Moskva və Bakı Ermənistan ərazi və digər reallıqları tanımaqdan, regionun digər dövlətləri ilə ən əməkdaşlıq etməkdən başqa gedəcək yeri olmadığını izah edir. Münaqişə ehtimalı həmişə qalır, müharibə ehtimalı yanıb-sönür, onu heç vaxt tam zərərsizləşdirmək olmaz. Amma mən bunu qısa müddətdə mümkün hesab etməzdim.

Hesab edirəm ki, Cənubi Qafqazda vəziyyətlə bağlı hansısa birgə fəaliyyət xətti məsələsi son həftələrdə Vladimir Putin və İlham Əliyev tərəfindən həm Rusiya liderinin Azərbaycana dövlət səfəri çərçivəsində, həm də ondan sonra telefonla söhbət zamanı müzakirə olunub. Rusiya və Azərbaycanın ortaq marağı var: Qərbin regionda güclənməsinin qarşısını almaq. Çünki bu, Ermənistanı gücləndirəcək. Qərbin forpostu olmaq yəqin ki, o qədər də pis deyil, kifayət qədər yüksək qiymət ödəmək tələb olunmayana qədər. Pulunuz, silahınız var. Döyüşmədiyiniz zaman isə sizin hər şey qaydasındadır.

Biz burada Ermənistanın vəziyyəti Rusiya ilə münaqişə ərəfəsində Ukraynadakı vəziyyətlə müqayisə edə bilərik. Bu pul idi, silah idi, zəmanət idi. Onlar dəhşətli qanlı qiymət ödəməli oldu, amma sən bunu ödəməyə qədər heç kim deyə bilməz: gör hər şey necə dəhşətlidir. Pul da var, status da var, yaxşı sözlər də var. Ona görə də hesab edirəm ki, Qərbin Cənubi Qafqaza daxil olmasının qarşısını almaq üçün Rusiya ilə Azərbaycan arasında mütləq koordinasiya var. Ki, Ermənistan Ukraynaya çevrilməsin. Bununla yanaşı, Bakının təkə Qərbin Zaqafqaziyada təsirini dayandırmayacaq deyil, həm də Azərbaycan üçün təhlükəli olan Ermənistanın güclənməsinin qarşısını almaq məqsədi var. Ona görə də burada iki gücün - Rusiya və Azərbaycanın ittifaqı tamamilə formalaşmış.

Formal olaraq, yaxın gələcəkdə Bakı ilə İrəvan arasında hansısa sülh sazişi imzalanmaqla bəzən Ermənistan güzəştə getməyə və Bakının şərtlərini qəbul etməyə qədər bu, iki ölkə arasında münaqişəni tam həll etməyəcək. Burada bir növ radikal qərar lazımdır: Rusiya və Azərbaycan Ermənistanı güclü təzyiqlə göstərməlidirlər ki, anlaşılan ki, gələcək qarşılıqlı heç bir perspektivi ola bilməz, Qərbin dəstəyi həlledici təsir gücünə malik olmayacaq və güzəştlərə razı olmaq lazımdır. Müharibəni udurmuş və açıq-aşkar qıbtə olunmaz vəziyyətdə olan hər bir ölkə kimi Ermənistan da güzəştə getməlidir.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

SON SƏHİFƏ

SƏS

7 sentyabr
2024-cü il

“Qızıl top”a əsas namizədlər kimlərdir?

Futbol üzrə İtaliya millisinin sabiq müdafiəçisi, 2006-cı ildə “Qızıl top” mükafatını qazanmış Fabio Kannavaro “Qızıl top” mükafatına əsas namizədlərin adlarını açıqlayıb. Bu barədə “La Gazzetta dello Sport” nəşri məlumat yayıb. Nəşrin xəbərində deyilir ki, keçmiş italyalı futbolçu bu mükafatı İspaniyanın “Real” klubunun futbolçuları Vinisius Junior və ya Cud Bellinqemin qazanacağını bildirib.

O, “Real”ın digər futbolçusu Kilian Mbappenin də namizəd olduğunu, lakin fransalı hücumçunun o qədər də yaxşı mövsüm keçirmədiyini deyib. 51 yaşlı mütə-

xəssis İspaniya yığmasının üzvləri Dani Karvahal və Rodrinin də “Qızıl top”u qazanmaq üçün şanslarının olduğunu vurğulayıb.

Yaponiyada heyrətamiz xidmət: Yaşlı insanlar icarəyə verilir

Yaşlı nəslə hörmətli münasibəti ilə tanınan Yaponiyada qeyri-adi bir xidmət yaranıb. Belə ki, artıq turistlər və yerli sakinlər birgə vaxt keçirmək üçün təqaüdcüləri icarəyə götürə bilirlər. Oxu.Az-ın “Sliva/İrkutsk” “Telegram” kanalına istinadla verdiyi məlumata görə, “Ossan Rental” adlanan yeni xidmət ölkədə sürətlə populyarlıq qazanır.

Elanda deyilir ki, saatda ¥1000 (təxminən 12 manat) ödəniş müqabilində zəngin

heyat təcrübəsinə malik bir yoldaş əldə etmək mümkündür. “Yaşlı insanlar baliq tutmaq, alış-veriş etmək və ya meşq etmək üçün məmnuniyyətlə yoldaşlıq edəcək, müdrikliklərini və heyat hekayələrini bölüşəcəklər”, - deyə elanda vurğulanır.

Bildirilir ki, bu xidmət dərhal iki problemi həll edir: Darıxan təqaüdcülər boş vaxtlarını dəyərləndirir və əlavə gəlir əldə edirlər, turistlər və yerli sakinlər isə bələdçilərlə müqayisə edilə bilməyən unikal ünsiyyət təcrübəsi qazanırlar.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Hadisənin 177 min manatlıq geyimi

Venesiya Film Festivalına qatılanlar arasında türkiyəli müğənni Hadisə də yer alıb. Belə ki, ifaçının “Dolce&Gabbana” brendinə məxsus libasının qiyməti müzakirə yaradıb. O, amerikalı məşhur müğənni Beyonsun geyimini təkrarlayıb. Sən demə Hadisə qırmızı xalçada diqqət mərkəzində olmaq üçün geyiminə 3 milyon 204 min 944 lirə (160 min 287 manat) pul xərcləyib. Onun geyimini tamamlayan kəmərin isə qiymətii 337 min 460 lirə (16 min 876 manat) olub. Bu, ümumilikdə 177 min 163 manat təşkil edir.

Müğənni qırmızı xalçada həm də aktyor Kərəm Bursinlə poz verib.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 2700